

Izhaja ob 4 jutraj.

Stane mesečno 20— Din
za inozemstvo 30—
neobvezno

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo prosveto in politiko

Upravišstvo:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:

Maribor, Barvarska ul. 1.
Celje, Aleksandrova c.

Račun pri pošt. čerkov.
zavodu št. 11.842.

Ljubljana, 4. oktobra.

Glavni organ SLS meni, da zadostuje prednost in lažjost, pa se ne prijetne ugotovitve v polemiki spravi s sveta. Le tako je mogoče razumeti, da si «Slovenec» upa nadaljevati debato o kulturnih zaslugah.

Vprašajte slovenske učitelje, vse razven tistih par odstotkov, ki so iz nebečnih motivov zašli v klerikalno (Slovensko zvezo), kako je pri nas padla desetletja klerikalizem «pobabljal kulturo»? Z malimi izjemami povsod si je moralo ljudstvo proti volji duhovščine priboriti celo osnovno šolstvo. In še danes, dasi je moral pod pritiskom časa, plesnivi srednjeveški duh klerikalcev na modernejša pota, je še premnogo krajev, kjer je šola, kakor učiteljstvo izpostavljeno neprijaznosti, če že ne ljutemu sovraštvu duhovščine. Razlika med klerikalno prosvetno politiko na deželi in po mestih je tako bistvena kot razlika med obljubami in dejanji klerikalnih politikov. Če zna slovensko ljudstvo danes v tako visokem procentu čitati in pisati, je to izključno zasluga slovenskega učitelja, ki navzlic klerikalnemu terorju in obupnim socialnim razmeram ni opustil svojega narodnega idealizma. Od politikujočih duhovščine se nadi narod morale ni naučil, pač pa je radi nemoralnega življenja mnogih duhovnikov morala ljudstva pretrpela občutno škodo, v splošnem prosvetnem pogledu pa je delovanje duhovščine v mnogem oziru za splošni napredek bilo bolj kvarno nego koristno. Vsekako pa velja, da se je tudi pozitivno prosvetno delo od strani klerikalcev gojilo in razvijalo le pod pritiskom naprednega kulturnega stremjenja. Samo v neprestanem boju z liberalci so se klerikalci v strahu za svojo nadvlado iz taktičnih ozirov začeli prilagodevati modernejšim kulturnim pridobitvam in smerem.

Dejstvo, ki ga «Slovenec» nikdar ne bo mogel zatajiti, je, da je bilo ljudsko šolstvo na Kranjskem, dokler je nad njim vladal klerikalni absolutizem in terorizem in v kolikor je njeje procvit zavisel od šolske uprave, izmed vseh dežel bivše Avstrije, na najnižji stopnji. Zgodovina slovenskega ljudskega šolstva zadnja desetletja pred prevratom, je ena najnernejših in najsmotnejših poglavij zgodovine klerikalne stranke.

Klerikalni zagovornik pripisuje SLS zasluge tudi na polju slovenskega srednjega šolstva. Znano je, da je škof Jeglič odprl prvo čisto slovensko gimnazijo. Znano pa je tudi, da za to ni bil merodajen slovensko - nacionalni motiv. Škof je hotel imeti naraščaj za semenišče. Srednješolci na državnih gimnazijah so mu bili premalo «katoliški». Za katoliški «lemenat» je hotel imeti abituriente katoliške gimnazije. Da škof Jeglič ni mogel ustanoviti nemške gimnazije, leži na dlani. Ne le doba ustanovitve, temveč predvsem razlogi klerikalne oportunitete so govorili za slovenski zavod. Ne govorite, hinavci, pri tem o žrtvah! Ako da človek brez žene in otrok, bogataš, ki ima gradove in posestva ter predvsem ogromne, več sto milijonov dinarjev vredne gozdove, nekaj za svoje načrte, to ni požrtvovalnost, pač pa dobra spekulacija. Izračunati je lahko, koliko je vreden vsak agitator, ki pride iz škofskih zavodov, da agitičijo na drugem koncu večkratno pridobi in povrne ustanovne in vzdrževalne stroške svoje vzgoje. Da so bili škofski zavodi ustanovljeni iz čisti klerikalno - političnih namenov in v stalnem najbolje dokazujejo okolščine, v katerih se je ta zavod ustanavljal. V ljubljanskem občinskem svetu je bila takrat klerikalna spekulacija do polga razkrinkana.

Dasi so klerikalci imeli pred prevratom, zlasti pred svetovno vojno, v rokah razven enega mandata vse ostale državnozborske mandate v okrajih današnje Slovenije in dasi so imeli v naših pokrajinah absolutno moč doma in velikanski vpliv na Dunaju radi svojega črne-zoltega blapčevstva, ni SLS v prilog poslovenjenju srednjih šol našim ozemlju ničesar storila. Šele jugoslovanski prevrat je sloveniziral našo srednjo šolo. Preje po zaslugi in po odgovornosti klerikalcev nismo imeli niti ene višje srednje šole slovenske. Še veronk smo se morali učiti nemški. Na Stajerskem pa smo imeli v celju in v Mariboru paravnuost sramotne slovenske paralele na gimnazijah, dočim je bila realna, ptujska gimnazija čisto nemška. Se celo to se ne dogajalo, da je SLS preganjala in enuncirala avstrijskim trinošom poleg drugih slovenskih uradnikov slovenske profesorje, jih preganjala ter ajajala prednost — Nemcem! Kdor se malo še spominja nazaj v avstrijske

Brezuspešna avdijenca Ljube Davidovića

NAVZLIC OPTIMISTIČNIM IZJAVAM OSTAJA SITUACIJA STALNO BREZ IZHODA, KER RADIČ ODKLANJA ZAHTEVANE GARANCIJE. INFORMACIJE ZAGREBSKIH BLOKAŠKIH KROGOV.

Beograd, 4. oktobra. p. Z veliko napatostjo se je danes pričakovalo avdijence min. predsednika Davidovića pri kralju. Tisti ker se je razvedelo, da bo šef po sklepu večerašnjih konferenc z ministri kabineta znova poskušali pristanek krone za vstop radičevcev v vlado. Avdijenca g. Davidovića je trajala od pol 6. do pol 7.

Ko je min. predsednik zapuščal dvor, so ga obsuli novinarji s vprašanji. G. Davidović se je delal razpoloženega ter je izjavil:

«Prav srečen sem, da Vam morem reči, da živa vlada popolno zaupanje krone in da gre vse dobro. Oni, ki mislijo, da smo v krizi se zelo varajo.»

Ta izjava je takoj izzvala neugodne komentarje. Zatrjevanje, da vlada živa formalno zaupanje krone je naiven političen pleonazem, ker bi vendar v nasprotnem slučaju bila že odstopila. Takoj se je pojavilo vprašanje: Če vlada uživa tu di stvarno poverenje krone, zakaj potem vladar ne odobri njenih predlogov glede imenovanja radičevskih ministrov in zakaj še vedno ni podpisan ukaz o imenovanju.

G. Davidović se je podal nato v predsedništvo vlade, kjer se je vršila konferenca šefov vladnih skupin. Iz poudčenih krogov je Vaš dopisnik izvedel, da je situacija tudi po današnji avdijenci ostala nespremenjena kritična. V ospredju stoji še vedno vprašanje Radičevih garancij, glede katerih pa vlada pri Radiču dosega ni mogla doseči uspehov.

Nove kombinacije

VSE RAZPRAVLJA O NAČINU, KAKO NAJTI IZHOD IZ TEŽKE SITUACIJE. — VLADA ŠIRI VESTI O RAZCEPU V HRSS. — SOLIDARNOST NACIONALNE KOALICIJE.

Beograd, 4. oktobra. p. Resnost politične situacije ni le razvidna iz nešteti komentarjev in člankov beograjskega časopisa, ki vsi razpravljajo o vladinih težakah, temveč še bolj iz raznovrstnih kombinacij — o novi vladi. Govori se, da se pripravljajo koncentrični kabinet, v katerem bi bile vse stranke razen HRSS, s katero bi se potem skušalo priti do sporazuma. Druga napoveduje obnovo decemberske koalicije med radikali in demokraciji obeh grup, tretja hoče vedeti, da se bo poskušalo zopet z radikalno - klerikalno kombinacijo.

Vse te kombinacije so seveda zaenkrat le znak položaja in dokaz, da se išče iz kritičnega položaja novega izhoda.

Zelo zanimiva so poročila, ki jih je dal vodja zagrebskega pokrajinskega namestništva Gojković. G. Gojković smatra, da so v HRSS vrio nepravde razmere. Dve grupi si stojita nasproti. Ena, korupcionistična, ki hoče na vsak način v vlado ter je pripravljena dati oportunistične izjave, druga intransigentna. Voditelj prve je baje dr. Maček, ki je sedaj od Radiča postavljen pod posebno nadzorstvo.

Beograd, 4. oktobra. p. Pašić je lahko obšel. Konferenca med voditelji nacionalne koalicije so se tudi danes nadaljevale. Znova se poudarja, da vlada v narodni koaliciji tako glede splošne politike kakor tudi glede taktike popolna enodušnost.

General Guillaume v Beogradu

Beograd, 4. oktobra. p. Danes je prisel v Beograd francoski general Guillaume, eden izmed glavnih poveljnikov solunske fronte. V prisotnosti francoskega poslanika de Buillyja je imel general Guillaume dopoldne daljšo konferenco z g. Davidovićem in Marinkovićem. Opoldne je bil na francoskemu poslanstvu dine, ki se ga je udeležil tudi zunanji minister Marinković. Zvečer je bil odlični gost povabljen h kralju na večerjo.

O misiji generala Guillaume, ki potuje iz Beograda v Solun in Atene, se razširjajo razne verzije. Po eni verziji je njegova misija v zvezi s položajem v Grčiji, ki postaja zopet kritičen, po druga pa je generalova naloga doseči skupen nastop Jugoslavije in Grčije proti Albaniji, iz katere se pripravljajo novi napadi v obe sosedni državi.

ške čase, vé, da je takrat poglavitno delo naprednih parlamentarcev v državnem in deželnem zboru moralo biti koncentrirano na obrambo interesov slovenskega šolstva, učiteljstva in profesorstva.

In univerzi! Kako prisljono so se poslanci SLS udeleževali skupnih akcij slovenske akademske omladine v prilog slovenski univerzi. Same obljube so jih bile, a dejanj ni bilo, ali pa so bila protivna slovenski univerzi. Strah ji je bilo univerze in njihova fantazija jim je slikala, kako se polarske slovenske visoke šole napredni in kulturno revolucionarni duh smrtno obsovaženega profesorja Masaryka, sedanjega prezidenta ČSR. Zato so z vnezo zbirali darove za «katoliško» univerzo v Solnogradu, slovenski vseučiliški fond pa so ukradli in ga porabili za svinjake!

Iz politično-taktičnih ozirov so klerikalci v Jugoslaviji svoje stališče napram univerzi začasno izpremenili v upanju, da postane zanje ljubljansko vseučilišče

VPRAŠANJE RADIČEVE REZIDENCE.

Beograd, 4. oktobra. r. »Politika« poroča iz Zagreba, da se je večerj popoldne od 4. do pol 8. vršila v stanovanju Radiča seja vodstva HRSS z Milanom Prpičem zaradi prodaje njegove palače na Zrinjevcu za Seljački dom. Seja je ostala brezuspešna. Prpič zahteva namreč za svojo palačo 15 milijonov dinarjev. Takoj po podpisu pogodbe naj se mu izplača kot prvi obrok kupnine znesek 2 in pol milijona dinarjev. Radičevci ponujajo Prpiču za palačo 12 in pol milijona dinarjev.

BEograd DOBI NADŠKOFA?

Rim, 4. oktobra. j. Oficijelno glasilo Vatikana »Osservatore Romano« piše, da želi papež imenovati apostolskega upravitelja v Banatu Rodića (?) za rezidiračnega nadškofa v Beogradu. To bi bilo prvo imenovanje beograjskega nadškofa, dasi ga je predvideval že konkordat iz leta 1914., pa je vmes prišla svetovna vojna.

to, kar so hoteli preje imeti v Solnogradu. Ta up se sicer ne bo obnesel a pustili bi jim ga, ako bi neprestano ne vlačili univerze v politiko in da ne bi pri tem stalno falzificirali zgodovinskih dejstev. Naj pišejo, kar hočejo, dejstvo je, da je ustanovni zakon za slovensko univerzo zaslug g. Davidovića in slovenskih demokratov, katerim gre tudi glavna zasluga, da je bil zakon brzo predložen in sprejet. Nadaline dejstvo je tudi, da so slovenski «mladinci», od katerih je takrat bil eden minister, s svojo vnezo in kar najodličnejšim iniciativnim delom dosegli post tot discrimina rerum imenovanje prvega proforskega zbora naše univerze. Tisti «mladinci», katere klerikalna hudobija kleveta, da so «nasprotniki» univerze!

Za danes naj zadostuje navedenih par odlomkov iz prakse naših ultramontanecov, kot potrdilo besed, ki jih je nedavno izrekel eden prvih evropejskih mož Herriot, da je klerikalizem sovražnik vsakega napredka.

Prihodnji mesec nove volitve v Angliji

VLADA PADE TEKOM TEGA TEDNA. — ODGOVORILA BO Z RAZPUSTOM PARLAMENTA.

London, 8. oktobra. j. Listi poročajo soglasno da bo vlada v sredo zvečer padla v spodnji zbornici. Sedaj je le še vprašanje, kdaj se vrše nove volitve, ali 8. ali pa 15. novembra. Ministrski predsednik Macdonald, ki odprvi v torek zborovanje delavske stranke, bo pri tej priliki nemara sporočil odločitev vlade glede odstopa in bkratni formuliral geslo delavske stranke za bodoče volitve.

Kakor doznava «Westminster Gazette»,

so dobili agenti delavske stranke nalog, naj pripravijo vse potrebno za nove volitve tekom treh tednov. «Daily News» mislijo, da je večina kabineta za takojšnje volitve.

Kljub temu, da je jutri nedelja, ko navadno odhajajo politiki v provinco na svoje domove, so ostali danes vsi politični voditelji v Londonu, kjer že mrzlično pripravljajo nove volitve.

Mussolini se proglaš za diktatorja

ODKLANJA VSE KONCESIJE POLITIČNIM STRANKAM. — NE ZME NI SE ZA PARLAMENT IN EVENTUALNE NEZAUPNICE.

Milan, 4. oktobra. l. Ministrski predsednik Mussolini je imel danes v Milanu zelo važen in oster govor, v katerem je preciziral svoje stališče do zborovanj in zaključkovna kongresu liberalne stranke v Livornu, kjer so liberalci ostro nastopili proti vladi. Rekel je, da noče biti tnikak Cezar, ampak le zvest in udan sluga monarhije. Mussolini ne bo sprejel pogojev od nobene stranke, niti od fašistovske. Fašizem je intransigenten v

tem vprašanju. Narodne milice ni mogoče razpustiti. Vladi ni mogoče spraviti s poti z nezaupnicami, resolucijami in podobnimi stvarmi. Mussolini hoče, da ostane fišizem na krmilu in se ne briga za kongres liberalne stranke, za parlament, sploh za nobeno stvar, tudi ne za sklepe kongresa v Livornu glede gotovih pogojev fašistov, da se razmere ublažijo in ustajijo.

V decembru vstopi Nemčija v Zvezo narodov

V TA NAMEN BO SKLICANO IZREDNO PLENARNO ZASEDANJE. — BERLINSKA VLADA PRIČAKUJE ODGOVORA ZAVEZNIKOV.

Zeneva, 4. oktobra. s. V tajništvu Zveze narodov računajo, da bo Nemčija sprejeta v decembru v Zvezo narodov. Pri tej priliki bo sklicano izredno zasedanje okoli 10. decembra in bo trajalo 4 do 5 dni. Zborovanja se udeležijo od vsake države le po en zastopnik. Zasedanje se bo vršilo v tajništvu.

Berlin, 4. oktobra. s. Z ozirom na časopisne vesti, da ne pričakuje vlada odgovora na svojo spomenico glede vstopa v Zvezo narodov, se doznava z merodajne strani, da je to naziranje popolnoma pačno. Spomenica ima svrha, da dobi vlada gotovost o nekaterih točkah, ki je izredno važna za stališče Nemčije v Zvezi narodov. Nemška vlada pričakuje, da bodo imele države, zastopane v svetu Zveze narodov, isto naziranje in da ji bodo sporočile svoj pristanek k popolnoma enakopravnemu vstopu Nemčije v Zvezo narodov.

NOTRANJEPOLITIČNA SITUACIJA.

Berlin, 4. oktobra. j. Nemška ljudska stranka je danes izdala izjavo, v kateri izraža s skrajno ultimativni obliki središnjim strankam, torej centrumu in demokratom željo, da nemška ljudska stran-

BARANTANJE ZA NEMSKO POSOJILO.

Luxemburg, 4. oktobra. j. Na temelji posebne informacije poroča brusselski «Nation» iz Pariza, da se je evropska kvota nemškega posojila razdelila tako, da odpade na Anglijo 10 milijonov, na Francijo, Holandijo in Švico po trije, na Švedsko, Italijo in Belgijo pa 1,5 milijonov funtov. Belgijska vlada ni za skripcijo na Belgijo odpadajočega dela in tudi belgijske banke so zelo bljudni napram načrtu, vendar se pogajanja na daljujejo. Na francosko vlado upliva v ugodnem smislu iz Amerike, obljubljajoč ji posojilo 20 milijonov funtov, da bi tako opustila svoje upiranje prot nemškemu posojilu. Ameriški bančnik naj bi dobili 5 procentov, evropski pa polovico procenta komisije.

Zbližanje med Rusijo in Poljsko

Varšava, 4. oktobra. s. Ruski komisar za zunanje posle Cičerin pride v kratkem v Varšavo, kjer se sestane s poljskim zunanjim ministrom Skrzynskim. Gre za razgovor o ureditvi odnosov med sosedstvom med obema državama. Grof Skrzynski se je hotel prvotno iz Zeneve vrniti preko Dunaja v Varšavo, je pa v četrtak nenadoma odpotoval v Pariz, kjer je imel z ministrskim predsednikom Herriotom daljšo konferenco. Govori se, da je zagrosil Herriot Skrzynskega, naj bi spravi v tir ureditev poljsko-ruskega razmerja, ker je ta zahteva predpogoj za zblizanje med Francijo in Rusijo.

NEMIRI V KIJEVU.

Bukarešta, 4. oktobra. j. Eden od ruskih častnikov, ki so bili ujeti pri boljsevskih napadih ob besarabski meji, je izjavil pri zaslišanju, da je bila vstaja v Kijevu veliko večja, kakor se je doslej poročalo. Zaradi lakote in brezposelnosti se ni uprlo le 15 tisoč delavcev, ampak tudi vojaštvo, ki je pomorilo vse sovjetske komisarje.

VRANGLOVO STRAŠILO.

Beograd, 4. oktobra. r. »Novosti« poročajo, da se nahaja v zapuščenem samostanu Sv. Križa pri Trogiru v Dalmaciji generalni štab Vraglove vojske in da se pripravlja na novo vojno proti Rusiji.

DR. BENEŠ V PARIZU.

Pariz, 4. oktobra. s. Českoslovaški zunanji minister dr. Beneš je danes dospel semkaj in ostane tri dni v Parizu. Popoldne je posetil ministrskega predsednika Herriota.

NADALJNI EKSPERTI ZA BENETKE.

Beograd, 4. oktobra. r. Za konferenco v Benetkah so določeni še sledeči eksperti, ki pa bodo pozvani le kadar se bo obravnaval predmet njihove stroke: prof. Sisić, dr. Drago Marušić, general Millé (za razmejitve napram Sloveniji), pom. kapetan Šilić.

Kralj Husein odstopil

Pariz, 4. oktobra. s. Kralj Husein je odstopil.

London, 4. oktobra. j. Hedžaski kralj Husein, kateremu je angleška vlada odklonila vsako podporo zoper Vahabite, je izjavil, da hoče odstopiti, ker se Arabci ne smejo med soboj boriti za posest svetega mesta Meke in bi rad preprečil nadaljne krvolitje. Huseinovo abdikacijo smatrajo v tukajšnjih političnih krogih kot hud poraz politike delavske stranke, ker je Husein vedno razširjeval angleški vpliv med Arabci.

EVROPSKA LITERARNA AFERA.

Berlin, 4. oktobra. s. Sven Hedin izjavlja, da je znani avtor knjige «Živali ljudje in bogovi», Poljak dr. Osendowski navaden slepar. Slikanje njegovega naravnost romantičnega bega iz sovjetske Rusije in Sibirije se ne nanaša na lastne doživljaje, ampak na izmišljotine. Razkrivanje je izzvalo po vsej Srednji Evropi veliko pozornost, ker se omenjena knjiga zelo mnogo čita. (O knjigi «Živali, ljudje in bogovi» je svoj čas tudi «Jutro» obširno poročalo.)

ANTIKORUPCIJSKI ZAKON.

Beograd, 4. oktobra. p. Kralj je danes sprejel ministra pravde Hrasnico, ki je predložil zakonski načrt o pobijanju korupcije v predsankcijo. Zakonski načrt bo jutri izročen Narodni skupščini.

Borza

4. oktobra:

CURIH: Beograd 7.25, New-York 525.23, London 23.33, Pariz 27.50, Milan 2.875, Praga 15.60, Budimpešta 0.0068, Bukarešta 2.75, Sofija 3.80, Dunaj 0.0073875.

NEW-YORK: Beograd 139, Berlin 23.85, Italija 488, Pariz 527, Švica 1915, Dunaj 14.12, Praga 298.75, London 446, Budimpešta 13.50.

LONDON: Beograd 821, Berlin 18.870, Pariz 84.70, Italija 101.90, Švica 238.34, New-York 446.06, Dunaj 316, Rumunija 848, Budimpešta 345, Praga 149.

Zvestoba do groba

Novi veliki roman „Jutra“

V kratkem priču v „Jutra“ izhajajo pod gornjim naslovom novi veliki roman, ki nas i po zgodovinski vsebini i po svoji tehniki vodi nazaj v „stare dobre čase“. Napisal ga je Aleksander Dumas. S tem bi bilo pravzaprav povedano vse.

V sijajni vrsti Dumasovih spisov, med katerimi so „Trije mušketirji“, „Grof Monte Cristo“, znani vsakomur, kdor sploh čita romane, se velika historično - ljubavna slika „La Dame de Monsoreau“ odlikuje po posebni pestrosti. Baš letos pripravljajo svetovna filmska podjetja uprizoritev tega romana, ki bo z uporabo ogromnih sredstev, trdnjav, stotin in tisočev pešcev, konjikov, viteзов, pačov, kraljev, kraljic, dvorskih dam, plemičev, ljudstva, s prekrasnimi snimki, povzetimi na slavnih francoskih gradovih, prikazal vso romantično pestro junsko zgodovino XVI. stoletja na gibli vo platno. A original ostane vendar nedosežen. Mojskro delo slovitega francoskega pisatelja se mora čitati, da ga užijete popolnoma.

S svojim novim romanom pa bo nudilo „Jutra“ bralcem tudi še drug užitek.

tek. Roman bo namreč izhajal bogato ilustriran

med drugimi tudi s slikami slavnega Dumasovega ilustratorja Gustava Doréja.

Tako bo „Jutra“ množicam svojih čitateljev nudilo izredno lep užitek, ki jim bo zlasti v dolgih jesenskih in zimskih večerih najdragocenejši razvedrilo.

Na naš novi roman

Zvestoba do groba

ki bo v kratkem začel izhajati, opozarjamo „Jutrove“ naročnike in bralce že danes. Obenem jih prosimo, da opozore nanj tudi še svoje prijatelje in znance, da se pravočasno prijavijo kot naši novi naročniki. Nizka naročnina „Jutra“ omogoča vsakomur, da si poleg drugega izvrstnega gradiva, ki ga nudi naš list, pribavi enega najlepših romanov svetovne literature.

Uredništvo in uprava dnevnika „Jutra“.

Naslov za nove naročnike: Uprava „Jutra“, v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

Kako so me izgnali iz državne službe

DOPIŠ G. M. BRNČIČA, BIVŠEGA REFERENTA AGRARNE REFORME O NAČINU IN VZROKIH NJEGOVEGA ODPUSTA IZ DRŽAVNE SLUŽBE.

Čenjen gospod urednik!

Povodom članka v današnji številki Vašega cenj. lista o mojem odpustu iz državne službe po členu 234. zakona o činovništvu gradj. reda, čast mi je poslati Vam še par vrstic v pojasnitev moje zadeve in v popolno ilustracijo brezizgovornosti in podle gonje, ki jo uganjajo sedanji mogotci na vladi proti ljudem, ki niso njih mišljenja in ki nimajo volje in niso dovolj podli, da vsled spremembe na vladi spremenijo tudi svoje politično naziranje.

Po svojem odpustu sem bil osebo pri ministru Vesenjaku v Rimskih Toplicah, da ga vprašam, iz katerih razlogov sem bil odpuščen in to baš na osnovi ominožnega člena 234., proti kateremu so se ravno klerikalci tako vneto borili in katerega so na vsak način hoteli odpraviti, dokler niso bili na vladi. Zahteval sem pojasnila, ker se nisem zavedal niti najmanjšega greha, ne v uradu ne izven njega, ki bi mi ga ministristvo moglo šteti v zlo.

Gospod minister mi je rekel, da me je odpustil zato, ker nisem v roku enega meseca in pol po imenovanju nastopil službe. Pojasnil sem mu, da je moje imenovanje za Maribor mesto za Ljubljano le lapsus calami v dekretu, kar jasno sledi iz vseh spisov in tudi iz ostalega besedila dekreta samega ter da me je sama agrarna direkcija pozvala, naj nastopim svojo službo v Ljubljani. Agrarna direkcija je tudi zaprosila ministristvo za službeni popravek napake v dekretu. Jaz sem od imenovanja pa vse do odpusta svojo službo vestno in redno opravljal. Gosp. minister mi je nato izjavil, da mu vse to ni bilo znano in je zvalil krivdo na — svojoega načelnika, čes, da ga je mistificiral. V odgovor pa sem gosp. ministra opozoril, da nisem odpuščen na osnovi člena 133. uradniškega zakona, ki bi pri event. nastopu službe odini prišel v poštev, temveč na osnovi člena 243., ki ga vlada sedaj uporablja za preganjanje ueljubega ji uradništva.

Gosp. minister je končno priznal, da mi je bila storjena krivica. Dejal je, da moj akt v njegovi odsotnosti (bil je takrat še bolan) študira gosp. minister Kulovec. Nasvetoval mi je, naj vložim motivirano predstavko, ki bo gosp. Kulovec omogočila popolno poznanje mojega slučaja, obetal, da mu bo pisal ter mi je izrečno obljubil, da bo moje zadevo do konca septembra ugodno rešil. S septembrom je namreč potekel rok za vložitev event. tožbe na Državni svet.

Vse se je zgodilo, kakor sva se dogovorila. Z moje strani namreč. Ko se je gosp. Minister Vesenjak vrnil v Beograd ter zopet prevzel svoj resort, sem ga s priporočenim pismom ponovno prosil za rešitev moje zadeve, opozarjajoč ga, da mi poteka rok za vložitev tožbe. Vse je bilo zaman. Če bi jaz ne poznal klerikalcev, bi bil šel na limonice, čakal bi in zamudil priložbeni rok. Toda bil sem previden in Državni svet je pravočasno prejel mojo priložbo.

Jaz pa tudi s potekom septembra svojo rešitev v tem smislu, da je bil na moje mesto premeščen te dni dose-danji šef agrarne direkcije dr. Šapla. Tako so klerikalci ubili tri muhe; za mene „nema mesta“, dr. Šaplo so odstranili iz vodstva agrarne direkcije ter ga ponižali, ker očitno ni pokazal dovolj respekta pred klerikalno partizan-ko kliko, končno pa so preskrbeli sijajno mesto „svojemu Slove-ku“, ki postane šef agrarne direkcije ter bo imel nalogo izvrševati agrarno reformo tako, kakor klerikalci želijo: proti agrarni reformi.

Moj odpust iz državne službe je v

ostalem le prva posledica že preje zasnovanega klerikalnega načrta o uvedbi agrarne reforme v Sloveniji.

Kakor na Hrvatskem, tako tudi v Sloveniji spadajo škofova posestva med najlepša in največja agrarnoreformna veleposestva in tvorijo zlasti pri nas nepresahljiv ogromen vir dohodkov za klerikalno propagando, vzgojo naraščajo ter vzdrževanje velikega aparata, ki ga ima škof v politični borbi in pogonu. Situacija SLS v tem vprašanju je sicer precej nerodna, ker vsled svojih kmečkih mas, v katerih je ideja agrarne reforme nepreklicno že vkoreninjena, ne morejo klerikalci odkriti nastopiti proti agrarni reformi. Oni dobro vedo, da naš kmet po svoji večini verjame vsako neumnost in bedarijo, zlasti če mu jo servira kak „božji namestnik“, ampak samo tedaj, če ga ta bedarija nič ne stane in ne gre na račun njegovega žepa. Na drugi strani pa grozi agrarna reforma uničiti klerikalni gospodir vir ogromnih dohodkov, odvzeti jim gozdove in porazdeliti obdelana zemljišča med revne kmete. Od tod dvorez na politika klerikalcev in vprašanjih agrarne reforme. Pred kmetom jo branijo, za kuliskami in tajno delajo pa proti. Na Hrvatskem so že poskusili — vendar jim je Radić, ta nezaveznik, ki zaveznik — prav po njihovi lastni metodi padel in ne bo dal ene kure svojega kumeka za deset škofov.

V Sloveniji mislijo urediti stvar prav na tihem. Odstraniti vse uradnike, ki jim niso po volji in ki bi mogli vendar vsaj protestirati, v prvi vrsti pa zasedati mesto agrarne direkcije v Ljubljani s svojo osebo, ki naj se udinja ne zakonskim predpisom, ampak željam in volji gospoda škofa. Če ostane ta režim, dam glavo, da ne preide niti leto dni in škofova posestva bodo izločena iz agrarne reforme.

To je pravo ozadje mojega odpusta iz državne službe.

Prejmite, gospod urednik, izraze mojega spoštovanja.

Matko Brnčič.

Boj med državo in cerkvijo v Franciji

Pod vlado Poincaréja je klerikalizem v Franciji zopet razpredel svoje mreže in skušal priti do politične veljave. „Union sacrée“, sklenjena za časa vojne, je trajala naprej še nekaj let po vojni in tako je bil klerikalizem zavarovan pred svobodomiselnimi republikanci, ki so morali s pritaženjem gnjevom gledati, kako zopet dviga glavo stari sovražnik svobode in skuša onrežiti francoski narod. Prejšnja francoska vlada je pristala na klerikalno zahtevo, da postavi v Vatikanu zopet svojega poslanika; ni si tudi upala načeti koščičevega vprašanja proširjenja francoskih zakonov na Alzacijo in Lotringijo, ker se je bala, da ji klerikalci odpovedo podporo.

Zmaga levice, do katere je največ pripomoglo ravno protiklerikalno razpoloženje francoskega ljudstva, je naenkrat prinesla popoln preobrat v razmerju med cerkvijo in republiko. Dosedanje popustljivosti napram klerikalizmu je konec in Herriot je z obudovanjem vredno odločnostjo v svoji ministrski deklaraciji izjavil, da se ukine poslanstvo pri Vatikanu in da se zakoni republike razširijo na Alzacijo in Lotringijo tudi glede cerkve, šole in kongregacij. To vam je nastal krik in vihlj Takoj so se zbrali francoski kardinali in poslali Herriotu pismo, v katerem mu groze, da se bodo borili z vsemi sredstvi proti proširjenju francoskih zakonov na Alzacijo in

Lotringijo. Klerikalci so začeli prirejati shode in ščuvati proti republiki; toda Herriot to ni oplašilo. Odgovoril je kardinalom v posebnem pismu, v katerem jim pravi, da je v Franciji vsaka vera svobodna in enakopravna, posebnih privilegijev pa ne more imeti nobena. V Franciji zamore biti samo ena politična oblast, in ta je državna, ki ne more poleg sebe trpeti še kake druge, n. pr. cerkvene oblasti. V verskih stvarih lahko delajo kardinali, kar se jim ljubi, v državnih pa ima besedo samo francoski parlament.

Blizamo se torej zanimivim dogodkom v Franciji; še enkrat poskuša cerkev dobiti nadvlado nad svetovno oblastjo; boj, ki traja že stoletja v vseh evropskih državah, se zopet obnavlja in kaže, da se cerkev še dolgo ne misli odreči svojim stremljenjem po politični nadvladi.

Politične beležke

+ Minister Kulovec — ste čuli? K tej naši predvčerajšnji beležki smo iz posebnega verodostojnega vira prejeli sledeče dopolnilo: „Navedli ste, kako se je dr. Kulovec v intervjuju sam pohvalil, da je premestil kmetijskega učitelja zato, ker je kot načelnik Orjune atakiral „neko povsem nedolžno učiteljico“, ki služi v Italiji. Da ne bo slepomišljenja, navajamo, da je omenjena „povsem nedolžna učiteljica“ T. odpadnica in vnetá laška fašistinja, njen oče pa je slučajno zvest klerikalni pristaš v N. Kraljevi jugoslovenski ozroma klerikalni slovenski minister Kulovec torej na ljubo laški fašistini, ozi-gosani kot taki nedavno pred sodiščem, preganja kralju in državi zvestega uradnika, jugoslovenskega nacionalista! Toli-ke galantnosti sta lahko vesela oba rimska šefa — Vatikan in Mussolini.“

+ Strah in grozota. Zagrebški „Hrvat“, kričav toda strahopeten kakor njegov sedanji politični šef Radić, je te dni prinesel pišljivo bombo, da sta Pašić in Pribečević pričela snovati „srbski nacionalni blok“ kot glavni zarotniški protitež proti sedanjemu režimskemu skrupulu. V poročilu je stalo, da se k sreči Ljuba Jovanović s „svojimi“ protivi namertu, Pribečević pa da je izrazil samo pomisleke o svojih slovenskih pristaših, ki morda ne bi hoteli pristati na takojšnje „posrbljenje“. V nadaljnjem poročilu je mrgolelo vročinskih fantazij o skrivnostnih sestankih, zarotniških družbah, atentatih in terorju — kratkoma tako, da je celo „Slovenec“ šel preko „Hrvatove“ senzacije na svoj dnevni red. Toda „Hrvat“ fantazira dalje in včeraj povodom Jovanović-Pribečevićevega sestanka promptno razodeva, da je tudi sam Jovanović pristal na koncepcijo „srbskega nacionalnega bloka“. Ko sta oba gospoda odhajala iz predsedstva vlade(!), ju je prestregel „Hrvatov“ dopisnik zastran informacij. Ljuba Jovanović je bil v tem razgovoru molčeč, dočim je Svetozar Pribečević izjavil („Hrvatovemu“ dopisniku!), da je „srbski nacionalni blok edinstvena politična organizacija, v kateri so združeni vsi Srbi s samostalnimi demokrati“. Druga ostudna laž, ker niti tega ne verjamemo, da bi bil g. Pribečević „Hrvatovega“ dopisnika pri vsej dobri volji potegnil ... Navzlic tem lastnim halucinacijam pa si „Hrvat“ dela strašanske in resnične brige, da se niti ne zaveda, kako sebe toleče po glavi. „Za ilustracijo politične morale radikalov in radikalne stranke“ namreč navaja nekako značilno konferenco Rankovića, Sršića, Trifunovića in Jovanovića — torej samih takih mož, ki jih je doslej proglasal za glavne antipode v radikalni stranki. (Da samo navedemo, s kako slastjo so „Hrvat“ in za njim vsi režimski listi nedavno ponatiskovali Rankovićeve pamflete. Takrat je bil Ranković bela vrana, zdaj ga naenkrat „Hrvat“ stigmatizira kot „znanega Pašićevega špijona v solunskem procesu!“) Sprta opozicija je naenkrat složna; Pribečević, oni „skrahirani“ Pribečević, pa uživa znova slavo vrhovnega zarotnika in rešpekt v Radićevem Izraelu! Bože, bože — kam plovemo?

+ Kaj Radić demantira. „Hrvat“ prinaša na prvem mestu pod naslovom „Neobičajna drznost in podlost nekega češkega novinarja“ sledeči izvirni demanti: „Pred 10 dnevi je prišel k predsedniku HRSS neki češki novinar, se predstavil kot delegat celotnega češkega tiska in prosil za nekatere glavne informacije o sedanji politični situaciji za češki tisk. In dobil jih je. Beležil si ni nič temveč izjavil, da bo po dobrem spominu opisal svoje dojme. In opisal jih je v militarističnem in reakcionarnem dnevniku „28. Rijen“, toda tako nepošteno, da med ostalim n. pr. navaja, da mu je Radić dejal, da nikoli ni bil republikanec iz prečiščanja, temveč mu je republikanstvo le taktika. Na tako poročanje sporoča predsednik edini primerni popravek: da odselej ne bo več sprejel nobenega češkega novinarja.“ — Radićeve izjave dotičnemu novinarju so znane, priobčili smo jih tudi mi. Vzbudile so precejšnjo senzacijo. In

Ma drobno!

Trikotažo, flanelaste rjuhe,

razne flanel, porhante, vsakovratno modno blago itd. kupite ugodno pri

Crobath Franc, Kranj, ustanov. 1885.

Trgovci, imejte v zalogi

Colombo Ceylon Tea

in pritožbe Vaših odjemalcev so izključene.

Kraljica jumperjev

je brez dvoma naša domača trdka

Fran Lukić, Pred škofijo 19.

Dame, za tekočo koncertno in gledališko sezono ne zamudite nabaviti si jumperja iz bajne, novodošle izbere.

glej, Radić zdaj ne demantira Nastasovih famoznih ponudb in ostalih zlorab, ki so se glasom Radićevim navedb uganjale na znanem zagrebškem sestanku, — pač pa demantira edino besedo, ki je dala optimistom povoda, da upajo v Radićevo „poboljšanje“ — namreč to, da ne bi bil kar najdivljejši republikanec.

+ Radićevska odprta kampanja proti klerikalcem se nadaljuje sistematično. Zagrebški „Hrvat“ objavlja na uvodnem mestu dobrodošlo ali morda celo naročeno pismo iz Sarajeva, ki govori „o frankovsko-klerikalnem rovarjenju“ v Bosni in Hercegovini. Strastno napada sarajevskega nadškofa Šarića, ki ga smatra za glavnega škofovskega zarotnika proti seljaški stranki. Zmerja ga prav po domače in mu pripisuje zmoglosti za „vsako hudobijo, s katero bi zamogel škodovati složenemu hrvatskemu narodu, sebe pa prilijčiti gotovim beograjskim in rimskim krogom...“ Škofovsko okrožnico, ki pledira za „katoliško Hrvatsko“, označuje sarajevski pisec za frankovsko-klerikalno izdajstvo, čes: „Kdor gradi katoliško Hrvatsko, ta izbija nas Bosance, ki smo mešani po verah, iz Hrvatske, ta nas odbija, izdaja in ubija! Proklet bodi! Namesto našega hrvatskega edinstva, za katerim smo vedno težili, nam tak izdajalec donesa razdor, zmedo, medsebojno borbo, vose to pa na radost naših nasprotnikov!“ — V tem tonu gre in bo očitno še šlo dalje. Po nemško se temu pravi „Kesseltreiben.“

Po svetu

— Svetovna razorožitvena konferenca se bo v smislu sklepov ravnokar zaključenega plenarnega zasedanja Zveze narodov sestala prihodnjo pomlad. Za konferenco potrebni material bo pripravil Svet Zveze narodov, ki je določil v ta namen specialno komisijo. Zastopane bodo v njej vse države, ki so članice Zveze narodov. Prvi sestanek te komisije bo 17. novembra v Zenevi.

— Sprememba v češkem prosvetnem ministristvu. Iz Prage poročajo, da je predsednik Masaryk sprejel demisijsko prosvetnega ministra Beehyna in poveril v vodstvo prosvetnega ministristva ministra za izenačenje zakonov dr. Markovića.

— Program angleških delavskih sindikatov. Iz Londona poročajo: Generalni tajnik angleške strokovne organizacije rudarjev Cook napoveduje, da bodo angleške organizacije na konferenci rudarskih strokovnih organizacij vseh dežel, ki se sestane dne 29. t. m. v Bruslju, v prvi vrsti sprožile razpravo o deveturnem delavniku v nemških rudnikih. Angleži bodo poskušali uvesti mednarodno akcijo proti podaljšanemu delavniku v Nemčiji ne glede na obnovitvene narerte in londonski dogovor. Cook napoveduje dalje, da bodo angleške strokovne organizacije rudarjev skušale doseči pri delavski stranki, naj napravi takojšnje podzvajenje angleških rudnikov za najvažnejše notranje-politično volilno geslo.

— O francosko-ruskem razmerju v zadnjih letih pred svetovno vojno namerava izdati obširno iz 4 zvezkov obstoječo publikacijo nemški zunanji urad. Zbral je iz ruskega tajnega arhiva vse akte, ki se nanašajo na leta 1911—1914. Nemška vlada upa, da bo s temi dokumenti podprla svojo trditve, da svetovne vojne ni povzročila Nemčija, ampak da ji je bila vsiljena.

— V Mehiki zopet revolucija. Ni se poteklo leto dni, kar se je mehiškansko predsedniku Obregonu posrečilo udušiti Huertovo vstajo. Pred par dnevi je nastopil vlado novoizvoljeni predsednik general Calles in že javljajo o novi revoluciji. Iz Londona nam poročajo: V Surangu v Mehiki se je uprlo 5000 mož vladnih čet pod generalom Carobesom proti novemu predsedniku Callesu. Drug oddelek, močan 2000 mož v Muolusu je tudi odpadel od vlade.

Sodišče

§ Nemška pisava slovenskih imen. V „Slovenec“ z dne 2. marca t. l. je napisal skladatelj Anton Lajovic podlistek „Mi-sli o kulturnem tipu germaniziranja Slo-venca“, premišljevanje ob priliki prve iz-vedbe Jurija Mihevc na Čerinovem kon-certu, v katerem je nastopil proti nem-skem vplivu v umetnosti, zlasti glasu in je zastopal zahtevo, da zatremo nem-ski kulturni strup, kjerkoli se hoče uve-ljaviti. Pod črto je pripomnil: V nepotrebnem spoštovanju nekdanj sakrosanctnega nemškega načina pisanja naših imen — je (Cerin) milega Jurija Mihevc dal tiskati na programih in plakatih „G. (eorg) Mi-cheuze“. Spoštovanja, ki ga še danes brez slutnje sramu goje naši Schupentzi, Sen-nigi, Mallyji, Ogoreutzi etc. Prizadeta sta se čutila ljubljanski državni pravdnik dr. Robert Ogoreutz in celjski bančni ravna-telj Hano Ogoreutz, ki sta vložila proti Lajovicu tožbo radi razžaljenja časti, češ da sta bila od njega izročena zasmeho-vanju poleg drugih oseb, ki nosijo ime „Ogoreutz“, ako ni imel v prvi vrsti baš njiju v mislih. Kakor smo že poročali, je bilo za razpravo delegirano okrožno sodišče v Mariboru. Zagovornik obtožene-ga Lajovica je navajal, da je obtoženeec prvi glasbenik, ki se je emancipiral od nemškega glasbenega duha in tehnike in škaf drugih potov, zato zahteva tudi od drugih te osvoboditve. Hotel je povedati, da so še Slovenci, ki ne čutijo srama, če se sedaj pišejo in mislijo pod vplivom nemščine. Potrebno je radikalno čiščenje in inteligenca bi morala iti naprej z do-brim zgledom. Steer pa v svoji opombi ni imel v mislih določene osebe, ampak nekatere ljubljanske in novomeške tvrd-ke. Sodišče je Ant. Lajovica oprostilo, ker na eni strani ni dokazano, da bi imel v mislih zasebna obtožitelja, na drugi strani pa smatra opombo za opravičeno kri-tiko; cela smer članka gre namreč za tem, da se nemški vpliv odstrani, in pisa-va slovenskih imen z nemškimi pravopi-som je ostanek nemškega duha.

Slatina-Radenci

Presenetljivi rezultati najnovejše ke-mijske analize občeznanege zdravil-nega vrela v Radencih.

Globoko v zemlji pod Radenci, v Ra-denski Slatini ob želez. progi Maribor-Ljutomer, nedaleč od nekdanje avstrijske in ogrske meje, se nahaja vrelce, ki da-je že stoletja zdravilno vodo, ki je glede rudninskih snovi ena najbogatejših mine-ralnih voda, če se primerja sestavo vode drugih vrel, ki dajejo alkalno-kislo mi-neralno vodo.

Radensko zdravilno vrela bilo je v prejšnjih časih že večkrat znanstveno preiskano, zadnjikrat pa l. 1894. Od takrat je minilo že celih 30 let in je bilo potrebno, da se ta mineralna voda zopet enkrat preišče na njene sestavine. Prvot-na analiza prof. Reibenschuza in Gradcu je bila za tedanje čase zadostna in se ni nanašala na razne sestavine, za katere je komaj novejši čas doprinesel možnost določevanja s pomočjo eksaktnih metod. Letos 17. maja sta odvzela gg. inž. Mo-horčič in dr. Cazafora na vrelu mineral-no vodo in jo temeljito preiskala na drž. kmetijskem kemijskem zavodu v Mari-boru.

Zdravilišče Radenci prejelo je od ome-njenega zavoda meseca avgusta preisko-valno svedočbo, iz katere posnemamo sle-deče: Temperatura vode je 12.7° C, to-rej se ni tekmo 30 let skoraj nič spre-me-nila, kr je imela svoje dni temperaturo 12.8° C. Voda je kristalno čista brezbarv-na in kaže pri omenjeni temperaturi go-stoto 1.006563. V dotiki z zrakom ostane voda za nekaj časa malo kalna, dokler se ne vsode nastala oborina, nakar postane voda zopet kristalno čista. Ona voda, ki ni prišla v dotiko z zrakom ne postane kalna. Voda ima vonj in okus po alka-lno razsvežujoči mineralni vodi, ki je zelo bogata na ogljikovem dioksidu. Radensko vrela daje zdravilno vodo, ki izka-zuje v 1000 g: skupno 11.93379 g težljivih sestavin.

V enem litru mineralne vode je 3.46532 gramov svobodnega dioksida, ki zavze-ma pri 12.7° C in 760/m barometerskem pritisku prostor 1883.44 cc.

Iz tega se mora sklepati, da je mine-ralna voda, ki jo daje zdravilno vrela v Radencih, če se primerjajo mineralne vo-de drugih alkalno kislil vrelcev glede mno-žine rudninskih snovi, ena najbogatejših izmed doslej poznanih mineralnih vod. Množina ogljikovega dioksida, osobito lit-tija je tako velika, da v tem oziru pred-njači vsem ostalim vrelcem in se odli-kuje od drugih še posebej s tem, ker vse-buje izdatno množino joda.

Dejstvo, da vsebuje vrela iz Slatine Radenci poleg drugih snovi še litij in jod, katerim se pripisuje v obče veliko zdra-vilno moč, je presenetljivo in v toliko zanimivo, ker dosedaj ni bilo znano, da vsebuje to vrela tudi jod.

2069

Pravo

Schichtovo milo z znamko „Jelen“

je že 60 let znano kot najboljšo in najizdatnejšo od vseh vrst pralnega mila.

Pravo samo z imenom „Schicht“ in znamko „Jelen“!

Naši kraji in ljudje

Odhod kiparja Meštrovića v Ameriko

Te dni se posavlja največji sodobni jugoslovanski kipar Ivan Meštrović od svoje domovine, katero zapušča za vedno. Cilj njegovega potovanja je Amerika. Dne 10. oktobra se v italijanski Genovi vkrci na parnik "Duilio", ki je last družbe "Navigazione Generale Italiana" in z njim se odpelje v New York, kamor dospe že 21. oktobra.

V Ameriki se medtem delajo velike priprave za sprejem tega velikega rojaka ki je pomagal ustvarjati Jugoslavijo ter je s svojimi umotvori dokazal pred svetom da je naša duša zmožna največjega junastva in lepote. Prva razstava Meštrovićevih del bo v New Yorku koncem meseca oktobra. Za njo je dal svoje prostore na razpolago sam "Brooklyn Museum". Po novem letu bodo sledile nadaljnje razstave po drugih mestih Zedinjenih držav, med drugim v Buffalu, Washingtonu, Bostonu, Pittsburghu, Clevelandu, Chicagu, San Franciscu itd. V New Yorku se je sestavil poseben odbor, ki je sploh omogočil ameriško razstavo in ki nosi vse stroške, ki so zvezani s to veliko, pomembno in za nas nadvse častno prireditvijo.

Baš te dni je pisal dr. Kristijan Brin-ton, največji in najbolj upoštevan umetnostni kritik sodobne Amerike, nekemu našemu rojaku v Zagrebu, da niti najmanj ne dvomi nad popolnim uspehom Meštrovićevih razstav v Ameriki. On sodi, da bo ta razstava poleg tega eden najpomembnejših dogodkov v kulturnem življenju Amerike sploh, kajti njegova domovina ni imela še nikdar prilike, da bi mogla občudovati na enem prostoru toliko krasnih in globokih kiparskih umotvorov kakor to pot.

Osebná navzočnost Ivana Meštrovića v novem svetu bo ta napovedani uspeh nedvomno še bolj povečala. Amerika je brez velikih kiparskih talentov, zato jo bo Meštrovićeva umetnost tem bolj privlačevala. Ni dvoma, da bo imel Meštrovićev prihod v Ameriko tudi dobre posledice za reputacijo naše države vobče. Amerika, ki zna ceniti velike moze, mu bo gotovo priznala stečene zasluge, poleg tega pa se bo tudi zanimala za narod, iz katerega je izšel Meštrovićev genij.

V Ameriki bo na ogled okoli sto Meštrovićevih umotvorov. Del teh kipov in rezbarij je bil že svoj čas razstavljen v Londonu, kjer ga Angleži niso mogli dovolj prebrati. Del umetnin pa je novega datuma in je odšel v Ameriko naravnost iz Zagreba. Treba del umotvorov je državna last in obsega znane skulpture: Vdovice, Hram, Oče, Mati, Žena itd. Vlada je dala te stvari na razpolago prostovoljno. Prevoz umotvorov, ki so šli čez Trst, je oskrbela brezplačno znana paroplovna družba "Cosulich".

Razpis učiteljskih služb na osnovnih šolah

1. Šolski okraj Kamnik: na trirazredni osnovni šoli z eno vzporednico v Stranah pri Kamniku eno učno mesto za učiteljico.
2. Šolski okraj Kočevje: na šestrazredni dekliški osnovni šoli s tremi vzporednicami v Ribnici eno učno mesto za učiteljico.
3. Šolski okraj Ljubljana: a) na štiritirazredni osnovni šoli z eno vzporednico na Jezici učno mesto šolskega upravitelja; b) na štiritirazredni osnovni šoli z dvema vzporednicama v Smartnem pod Smarno goro učno mesto šolskega upravitelja.
4. Šolski okraj Novo mesto: na osemrazredni dekliški osnovni šoli v Novem

mestu učno mesto šolske upraviteljice in eno učno mesto za učiteljico.

5. Šolski okraj Kozje na dvorazredni osnovni šoli v Olinjem učno mesto za šolskega upravitelja in eno učno mesto za učiteljico.

6. Šolski okraj Maribor: na petrazredni osnovni šoli v Framu eno učno mesto za učiteljico.

Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo po službeni poti, in sicer za vsako učno mesto posebej, najkasneje do dne 15. oktobra 1924.

Napad razbojnikov na postajo v Bakru

Dne 30. septembra, v noči od torka na sredo, se je izvršil na železniško postajo v Bakru drzen roparski napad. Med 12. uro ponoči in med 2. uro zjutraj so se vtihotapili v zgradbo trije neznani individui. Ker je zadnji čas bakerska postaja precej zapuščená, je zlikovcem uspelo, da so prišli popolnoma neopaženo v zaželeni prostor, t. j. v urad, kjer se je ta čas nahajal samo službujoči prometni uradnik. Trojica je bila dobro maskirana. Ko je uradnik zagledal zlikovce pred sabo, je takoj spoznal situacijo. Vedel je, da došleci nimajo dobrih namenov. Že je hotel klicati na pomoč, ko mu je eden izmed trojice nameril revolver na čelo ter mu velel molčati. Ostala dva sta ga vrgla na tla, mu zamašila usta ter ga zvezala z vrvmi. Nato so se razbojniki vrgli na blagajno, iz katere so pobrali vso gotovino. K sreči se je nahajalo v blagajni samo 8000 Din, denar, ki je ostal od prejšnjega dne. Nato so preiskali še ostale prostore. Očitno jih je zanimala glavna postajna blagajna. Ker pa jo niso iztaknili, so se mrmraje odstranili. Najbrže so se bali, da bi jih kdo utegnil zalotiti pri prpovedanem dejanju, če bi še delj časa ostali na mestu. Ko so pobrali vse, kar so našli, so razbojniki pobasali svoj plen ter se odstranili. Še prej pa so porezali vrvi, s katerimi so zvezali uradnika. Uradnik, videvši, da so se zlikov-

ci z orožjem pobrali, je takoj tekel iz sobe ter sklical v urad postajno osebo. Na njegove klice so prihiteli tudi drugi ljudje. V kratkem je bilo pokoncu celo mestec. Ko je napadenec pojasnil dogodek, so se ljudje razkropili na vse strani ter začeli iskati napadalec. Toda niso jih našli. Noč je bila temna in roparji so se varno izgubili v okolici.

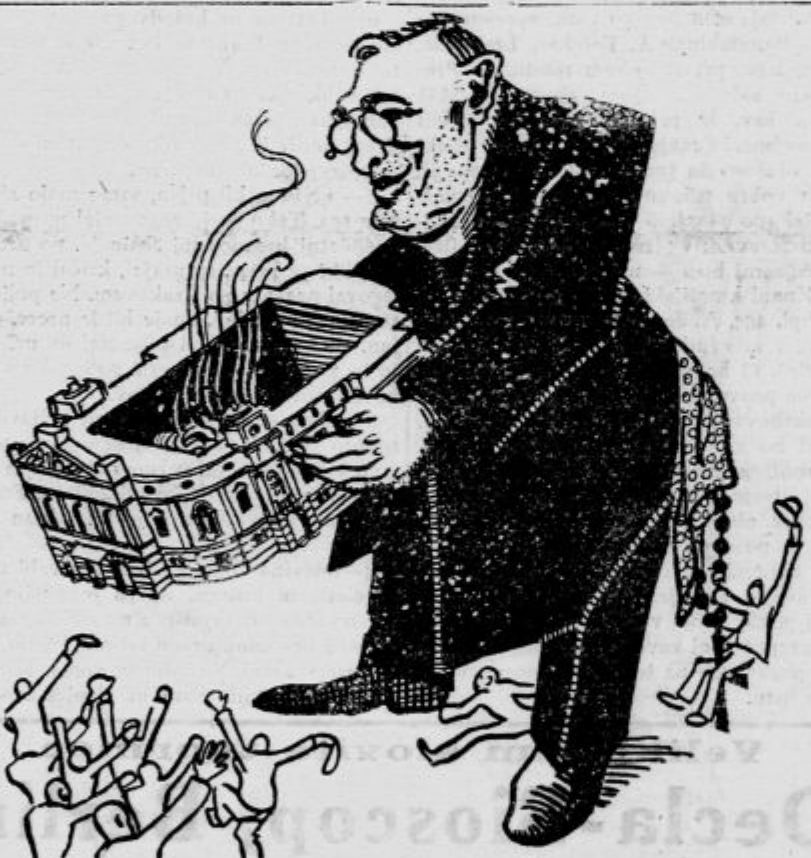
O napadu obveščena žandarmerija se je tudi podala na pot, toda doslej še ni mogla izslediti storilcev. Dogodek je seveda izzval povsod velikansko senzacijo, saj je ta napad edini slučaj te vrste, ki se je pripetil v ba kerski okolici odkar ljudje pomnijo.

Za pustolovcem

Pred nekaj tedni se je pojavil v Ljubljani elegantno opravljeni kavalir, star okrog trideset let. Zahajal je v boljše restavrate, posedal po kavarnah in se rad gibal v družbi lahkih krasotic. Denar je razsipal neomejeno, stanoval je v tem in onem boljšem hotelu pod različnimi imeni. Nekega dne pa, ko je posegel po prekrakani noči v žep, je z nejevoljo konstatiral, da je zmanjkalo novca in s tem seveda tudi možnosti do razsipnega načina življenja, ki ga je vodil doslej. Izginil je iz dosedanjih družb in prijateljev ter prijateljice so z žalostjo ztznale da je izginil njihov mecen, tako kakor se je pojavil.

Gospod kavalir se je pa naselil v Kolodvorski ulici v neki gostilni, od koder je pričel z operacijami na žepu raznih ljudi. Izmisli si je roman o bajnem bogastvu svojih sorodnikov od katerega živi on sam že sedaj. Izdajal se je za sina bogatega trgovca, ki pa je trenutno v zadregi in samo čaka na pošiljko denarja. Živel je v gostilni kot pravcati baron in v nekaj dneh ogoljufal tri natakarije za okrog 2.500 dinarjev.

Nekega dne se je spomnil še druge vrste pustolovšine. Spoznal je mesarskega pomočnika Antona V. in ga najel kot svojega slugo, odnosno za spremljevalca transportov blaga po železnici, proti mesečni plači 1500 Din. V. mu je hodil na pošto po razna pisma in malo je manjkalo

DA VAM ENO PESEM JAZ POVEM
OD STRAHA V NAŠI FARJI
KO ANTON POMAGA TE LJUDEM
K ZA KORIT SO GA SPRAŠVALI
(PO NARODNI)

Danes, 5. oktobra

si še lahko ogledate prvi del prekrasnega filma

Gösta Berling

v Elitnem Kinu Matica.

Predstave danes ob 3, 1/2, 5, 6, 1/2, 3 in 9. uri.

Ob delavnikih ob 1/2, 4, 5, 1/2, 7 in 1/2, 9. uri.

5061a

Tekma

Ilirija : Sokol I

v nogometu danes ob 4. uri popoldne na igrišču Ilirija ob Celovski cesti.

da mu ni njegov velespoštovani gospod nabavil že živre. Nekega dne pa je milostljivi gospod iz Ljubljane izginil. Pričelo se je zasledovanje in te dni je bil prijet v Zagrebu po detektivu, odposlanem iz Ljubljane. Izkazalo se je, da je aretirane 33 letni pustolovec Kristofub Mičet iz Dubrovnika, ki ima za seboj že prav pisano preteklost.

Dopisi

PRESERJE. Sokol v Preserju priredi v nedeljo dne 12. oktobra vinsko trgatve z zanimivim sporedom, na katero vabi vse prijatelje Sokolstva. 2133

ŠKOFJA LOKA. Sokol v Škofji Loki naznanja, da se igra »Ugrabljene Sabinke« radi smrti brata Ervina Burdycha ne vrši.

BLED. Bližamo se občinskim volitvam, ki se vrše dne 26. t. m. Boj za občino bo precej oster, kakor je sklepati že sedaj. Vloženo je bilo koj prvi dan pet list, prvo škrinjico si je priborila demokratična stranka. Klerikali so vložili dve listi, eno pod svojim imenom, drugo pa, da bi preslepili napredne volilce, pod imenom gospodarsko - delavske liste. Nosilec te liste je zagriženi klerikalec Gogala, kateremu se je pridružil bivši naprednjak Arh, gostilničar na Rečici. Koliko je zahteval g. Arh za svoje ime, bomo kmalu izvedeli. Mogoče je tudi on tako vnet za nagrade, kakor njegov prednik na listi, ki je zahteval za posredovanje v Beogradu, ko je klerikalna vlada zaprla igralnico, menda stotisoč kron. To bi bili lepi gospodari na občini! Pričakujemo, da se na ta lim ne ujame niti ena napredna kroglica. Klerikali so imeli pričko pokazati svoje zmožnosti v prejšnjem občinskem svetu, ki je bil še v njihovih rokah. Koliko bi lahko dosegli med vojno od vojaške oblasti, ko bi bili sposobni. Načelnik cestnega odbora je popravljal celo leto 10 m dolgo škarko, tako je bil vnet za tujski promet, pa še od porotnikov so ga morali oprostiti! Ali so gani klerikali samo z enim prstom, ko je Koroščeva vlada koj ob nastopu hitela, da je zaprla igralnico in s tem oškodovala občino za stotisoče in obenem tudi razvoj Bleda! Zahtevali so pa zase stotisoče samo za intervencijo pri klerikalni vladi. Ako si nadevate sedaj ime gospodarske stranke, vam to ne bo nič pomagalo, ker vas poznamo pod kožo. Volilci oblaščajte 26. t. m. s takimi »prijatelji« Bleda!

ROGATEC. Po izidu občinskih volitev v Rogatecu je tamošnjim nemškutarjem, ki so dobili v občinskem odboru večino, tako zrasel greben, da so začeli

Slovence kar na cesti napadati. Očitno so nemškutarji mislili, da so v Rogatecu in okolici republika zase ter da so se zanje zopet povrnili stari germanski časi, v katerih so se naslajali v Avetriji. Naposled pa se je naša upravna oblast vendarle začela zavedati svojih nalog. V soboto je bil v Rogatecu sreski poglavar dr. Megušar iz Smarja, ki je poklical radi izgrediv proti Slovincem tamošnjega župana na odgovor ter mu tudi naznanil, da bo občinski svet takoj razpuščen, ako se le še enkrat taki incidenti ponove. Tudi je sreski glavar od njega zahteval, da naj takoj odpusti dosedanega občinskega redarja ter ga nadomesti z zanesljivejšim čuvajem javnega reda. Da bi nemškutarji videli, da je v Jugoslaviji vendarle še nekaj močne roke, ki ne bo dopuščala, da so Slovenci izročeni nemškutarjem na milost in nemilost, je sreski glavar tudi odredil, da po Rogatecu stalno patrolirata dva orožnika z našim bajonetom. Sedaj nosijo nemškutarji povešene glave in njihova srditost se je že izdatno ohladila.

KRSKO. Naše ceste so v silno slatnem stanju. Vrhutega raste plevel na vseh koncih našega mesta, tako, da nam je cestni odbor z načelnikom vred le v sramoto. Zganite se, gospodje, in delajte to, za kar ste plačani!

SV. LENART V SLOV. GORICAH. Meščanska šola pri Sv. Lenartu v Slov. Goricah, katero je ljubljanski prosvetni oddelek nameraval ukiniti, je bila vesli protesta lenarskega občinskega odbora na brzojavni ukaz prosvetnega ministrstva zopet otvorjena in se v ponedeljek prične redni pouk v vseh razredih.

FRAM. Tukajšnja Čitalnica uprizoni danes, v nedeljo ob 15. uri v Turnerjevi dvorani gledališko igr »Domen«. Po predstavi petje in prosta zabava s šalji vo pošto in plesom. Ker je čisti dobriček namenjen čitalniški knjižnici, vabi k obilni udeležbi — odbor.

Obleka obledela izgleda kakor nova

ako je kemično čiščena in pobarvana v I. kemični čistilnici in barvariji
JOS. REICH, Poljanski nasip št. 4.
Podružnica: Šelenburgova ul. št. 3.

SVILENI JUMPERJI
PLETENINE **NOGAVICE**
LEPA IZBERA!
F. & M. ROZMAN
Zidovska ulica 4. 1924

Dr. Pavel Avgamović

se je vrnil in zopet redno ordinira od 9. do 11. ure dopoldne in od 2. do 4. ure popoldne na Aleksandrovi cesti 7 (vhod z Beethovne ulice 9).

9.9.24

Kulturni pregled

Gledališki repertoarji

Ljubljanska drama.

Nedelja, 5.: »Cyrano de Bergerac«. Izv. Pondeljek, 6.: »Paglavka«. C.

Ljubljanska opera.

Nedelja, 5.: »Cavalleria rusticana« in »V vodnjaku«. Izv.

Celjsko gledališče.

Nedelja, 5.: »Rokovnjači«. Izv.

Mariborsko gledališče.

Nedelja, 5.: »Pohujšanje v dolini Šentflorjanske«. B. (Otvoritvena dramska predstava.)
Pondeljek, 6.: Zaprtlo.
Torek, 7.: »Mam'zelle Nitouche«. D.

N. Rmski-Korsakov: Majska noč

(K sinočnji premijeri.)

V popolnih slovanskega opernega repertoarja smo dobili za »Carsko nevesto« še »Majsko noč«, tako da imamo s »Seherzadom« že tretje dramsko delo Rmskega Korsakova. Nesreča je, da ima »Majsko noč« še slabši libret, nego »Carska nevesta«. Samo dober libret pa more prinesiti operi uspeh; kjer ni dobrega,

napetega, zanimivega dejanja, ostane brezuspešna celo najboljša glasba.

To smo doživeli zopet snoči, ko se je po vsakem dejanju vžle izvrstni režiji g. Putlate, vžle idealni pripravi g. Balatke in vžle vseskozi prav dobremu izvajanju solistov in zbora (samo razsvetljava je neprestano motila) dvignil zastor nekam posiljeno samo po dvakrat. Z »Majsko nočjo« torej nismo našli niti približno nikake ruske »Prodane neveste«, še manj pa Shakespearovega »Sna kresne noči« v operni obliki.

Dejanje se godi v maloruski vasi in naj bi bilo komično in bajno, a humor je prisiljen, piškav, in bajnost III. dejanja predvsem dolgočasna.

V glasbenem oziru ima opera nekaj krasnih točk (n. pr. Levkova serenada, duet Levka in Hane v I. dejanju, Kalenikov nastop v 2. dejanju, Levkov spev spočetka 3. dejanja, tercet v 2. dejanju s karakterističnim »hehehe!« Zganjarja, večina zborov in predigra k 3. dejanju). Mesta, ki imajo ruski narodni značaj, so vobče najmočnejša.

Po enkratnem poslušanju opere zadoščaj konstatacija, da niti v glasbi ni enotnosti, niti dovolj zanimivosti. Glavno partijo Levka je izvajal prav dobro in čustveno g. Banovec, ki razveseljuje napre-

duje tudi v igri. Nazalnost se mu izgublja. Izvrsten je bil v drastično komični težki partiji župana g. Zupana, svež talent simpatičnega materijala in vedno žive igre. Mladi pevec bi zaslužil, da se mu omogoči študij v inozemstvu. Pevka sijajnega glasu in izrazitega predavanja je ga. Thierry kot Hana. Dobre figure so postavil g. Mohorič (Zganjar), g. Šubelj (Kalenik) in g. Pugelj (pisar). Gdč. Rozumova je pela kraljico čisto kot Marfo: nerazločno in raztegnjeno, a z lepim materijalom; dobra kot pevka, a brez komike je gdč. Ropasova.

Zbor je svoj težki part absolvirval vse hvale vredno. Pičlo zasedeni orkester (en sam cello?) je uverturo spočetka nekam boječe zastavil, a se je proti koncu dvignil in je bil v predigri k 3. dej. razmeroma prav dober. Gledališče je bilo zelo slabo zasedeno.

Narodno gledališče v Ljubljani. Danes v nedeljo zvečer ob 8. uri se vrši v dramo repiza slavne historične komedije »Cyrano de Bergerac«, ki je dosegla pri premijeri časten uspeh. Predstava se vrši izven. V operi pa se pojeta enodejanski operi: »V vodnjaku« in »Cavalleria rusticana«. Vstopnice se dobe pri dnevnih blagajni. V pondeljek je v dramo »Paglavka« za red C.

Dve novi knjigi »Tiskovne zadruge« v Ljubljani. Pravkar je izšel nov zvezek naše klasične zbirke »Slovenski pisatelji,

to pot V. zvezek Tavčarjevih zbranih spisov s slovitim romanom »Izba kongresa«. Razkošno opremljena knjiga, o kateri spregovorimo še obširneje, obsega 565 strani in stane broširana 84 Din, v celo platno vezana 100 Din, v polusnje pa 105 dinarjev. Poština 2.50 Din. — Istočasno je Tiskovna zadruga izdala praktično in potrebno knjigo »Civilnopravdni red v praksi«. Dr. Ed. Pajnič je zbral v njej kratka navodila za avskultante, odvetnike itd. Cena 30 Din. Obe knjigi se naročata pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani.

Zagrebska opera je pričela letošnjo sezono z velikim uspehom s Charpentierovo Louise. Listi-podčrtavajo, da je orkester letos zopet na višini in da je tudi zbor odličen. V ospredju zanimanja je bila povodom uprizoritve težkega francoskega dela gdč. Zikova, ki si je nedavno tudi kot Tatjana v Oneginu pripela velik uspeh. Gdč. Zikova je v vlogi Louise uspešno nadvse odlično ter je bila odlikovana z velikimi aplavzi. Kritika enodušno konstatira njen uspeh. »Novosti« prihajajo do zaključka, da je zagrebška opera z angažmanom gdč. Zikove »dobila vrlo mnogo«, »Obzora« konstatira m. dr., da je »gdčica Zikova svojim neobičajnim glasom i sposobnostima riješila svoju zadaču i pjevački u odlično dotjeranoj formi« ter »glumački izradjeno«, »Zagreber Tagblatt« hvali njen zvočen, krasen glas. Poleg Zikove so zagrebške novine polne hvale za g. Rikava, ter ob-

žalujejo da se namerava podati v veliki svet, poudarjajoč, da bi zagrebška opera težko nosila izgubo. Zagrebška opera pripravila sedaj Wagnerjevega »Tannhäuserja«, v katerem poje gdč. Zikova Elzo. Shakespearjeva komedija »Kar hočete« v Splitu. V četrtek 2. t. m. so igrali v splitskem Narodnem gledališču Shakespearjevo, tudi pri nas znano komedijo »Kar hočete«. Vloga Viole je bila poverjena naši rojakinji gospej Pregarčevi, režija pa je vodil g. Pregar.

»Lilium« v Sarajevu. Po dobro odigranem »Hamletu« se je v soboto 4. oktobra igrala v sarajevskem gledališču znana komedija madžarskega Franca Molnara »Lilium«. Igro je režiral A. V. Bek.

»Modra ptica« na Dunaju. Te dni igrajo na Dunaju Maeterlinckovo znano simbolično dramo »Modra ptica«, katero smo pred časom tudi Slovenci dobili v prevodu. V igri nastopa ruski ansambel ravnatelj Jušnja in režiserja Martova.

O B L E K E
O B R O K E
O. B. ERNATOVIC
1924

Domače vesti

* Cenjene naročnike ponovno opozarjamo na poslano položnico, da torej naročnino zanesljivo v prvih dneh poravnajo. Upravništvo «Jutra».

* Dr. Baltić pri kraju. Iz Beograda nam poročajo: Sarajevski veliki župan dr. Vilko Baltić se mudi te dni v Beogradu, da intervenira pri ministrstvih v zadevah svoje oblasti. V petek ga je sprejel kralj v dolgi avdijenci.

* Naši izvedenci za trgovinska pogajanja z Avstrijo. Kakor smo že poročali, se prično v kratkem pogajanja za trgovinsko pogodbo z Avstrijo. Pogajanja se bodo vršila na Dunaju. Za izvedence so imenovani: nabavnik ministrstva za trgovino dr. Stojković, ravnatelj žitnega zavoda Janko Jovan in vinogradnik Košar.

* Za šefa agrarne direkcije v Ljubljani je imenovan pol. komisar pri okrajnem glavarstvu v Ljubljani Mašić. To imenovanje je povsem partizanski čin klerikalnega režima. G. Mašić namreč nima pojma o agrarni reformi. SLS tega tudi od njega ne zahteva, temveč le hoče, da postane g. Mašić njeno slepo orodje za izigravanje agrarne reforme v prid škofskemu veleposestvu. Bomo videli.

* Portugalski narodni praznik se praznuje danes v nedeljo kot obletnica, kar je bila proklamirana republika. Radi boleznij v rodbini g. ljubljanskega konzula pa se običajni sprejem na konzulatu danes ne bo vršil.

* Iz «Uradnega lista». Včerajšnja številka «Uradnega lista» ljubljanske in mariborske oblasti objavlja uredbu o prihanju inozemskih vojnih ladij v morske teritorialne vode in luke naše kraljevine in o bivanju v teh vodah in lukah ter naredbo velikega župana ljubljanske oblasti o pobiranju vodarine v mestni občini novomeški za leto 1924. S to naredbo se dovoljuje, da sme pobirati mestna občina novomeška v letu 1924, izza dne 1. januarja za delno kritje stroškov za popravilo mesnega vodovoda 10 odst. vodovodno naklado. Pri prostorih, danih v najem, imajo gospodarji pravico, zahtevati od gostov za uporabo vode povračilo te vodovodne občinske naklade po razmerju najemnine.

* Iz sedne službe. Deželni sodni svetnik in predsednik okrajnega sodišča v Kamniku Josip Janša je imenovan za deželni sodni svetnik pri deželni sodišči v Ljubljani. Okrajni sodnik pri višjem deželnem sodišču v Ljubljani doktor Rudolf Savjov je premešten k deželnemu sodišču v Ljubljani.

* Služba ravnatelja dobrotelnih zavodov v Ljubljani je razpisana s terminom do 25. oktobra. Interesenti se opozarjajo na razpis v 92. številki «Uradnega lista».

* Subvencija Jugoslovnski akademiji. Predsedstvo Jugoslovnske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu je pred meseci ministrstvu prosvete predložilo spomenico z zahtevo, da se v budžet za prihodnje leto sprejme potreben kredit za izdajo znanstvenih del, ki jih pripravljajo akademiki. Po vseh iz Beograda je to stvarno v državni proračun za prihodnje leto sprejel znesek 600.000 dinarjev.

* Ameriška eskadra ob našem Jadranu. Po vseh iz Splita prispe eskadra ameriške vojne mornarice pod poveljstvom admirala Andrews dne 10. oktobra pred Split. Za njen sprejem se vrše velike priprave.

* Pogreb pokojnega ravnatelja Heutmana se vrši v ponedeljek 6. t. m. ob 10. dopoldne iz župne cerkve v Trbovljah na tamkajšnje pokopališče.

* Rado Medić. Včeraj popoldne je umrl v Ljubljani po kratki bolezni v cvetu moške dobe 39 let g. Rado Medić, obče znani lesni trgovec, član lesne trdnice «Lorenz» naslednik in solastnik lesne trdnice «Arbova». Dasi se pokojni ni silit v ospredje, je bil vendar v ljubljanskih krogih in daleč naokrog tudi po deželi znana oseba. S strokovnim znanjem in vztrajno pridnostjo se je v svojem stanu povzpela tekom let na ugledno mesto. V svojem poklicu je prišel veliko med priprosto ljudstvo in si je z značajnostjo in solidnostjo pridobil obče zaupanje in splošno priljubljenost. Lesni trdnici, katerima je pripadal, izgubila v umrlem možu, ki ga bosta težko pogrešali. Po svojem prepričanju je bil ranjki neomajen naprednjak in vnet Jugosloven. Kljub veliki zaposlenosti je našel časa in prilike, da je podpiral narodna in dobrodelna društva in deloval kot podružnični odbornik tudi pri šentpeterski CM. podružnici. Le prezgodaj ga je nemila usoda izrgala iz srede vsehstranskega dela. Za njim joka troje mladoletnih otrok in njihova mamica. Tudi mnogo njegovih prijateljev in znancev bo ranjeka še dolgo bridko pogrešalo. Naj mu bo lahka domača zemlja!

* Smrtina kosa. V Slavini je umrla 3. tega meseca ga. Ana Ambrožič, roj. Križaj, stara 60 let. Bila je dobra, splošno priljubljena žena in skrbna mati, ki je ljubeče vzgajala svojo številno decu. Blag ji spomin! Rodbini naše sožalje!

* Brezposelnemu delavstvu. Prejeli smo in priobčujemo: Za odgovor na mnoga pisma naznanjamo, da pošljemo vsakemu kontrakt, ki je poslal naslov. Bolje je, da se zbere več delavcev in eden pošlje vse naslove. Kontrakte pošljemo potem tudi na enega. S kontraktom v roki dobite francoski vizum brezplačno, ker smo za to prosili. Tudi švicarski vizum dobite brezplačno, za avstrijskega pa je treba nekaj plačati. Potujete preko Jesenic, Inomosta, Basla, Strassburga, Metza, Někange. Cela vožnja stane manj kot 200

francoskih frankov z vsemi stroški vred. Te stroške do 200 frankov povrne trdnica šele po preteku kontrakta v rudniku. Slabo obleko za rudniško delo prinesite s seboj. Po Švici in Franciji plačate polovično vožnjo, ako potujete v skupini najmanj 10 mož skupaj. Tudi oni slovenski delavci, ki ne gredo v rudnike, naj se pri meni oglašajo. — Inženier Vlado Dekleva, Hauts Fourneaux d'Někange, Někange (Moselle) France.

* V živo zadeli. V petkovi številki našega lista smo zabeležili vesti o nameranih velikih spremembah pri našem gledališču. Medtem ko «Slovenec» v zadregi izjavlja «da mu ni nič znanega», so klerikalci preko svoje podružnice «Narodnega dnevnika» spustili v svet drzen dementi, češ «Jutro» si je to izmisliło v senzacijske svrhe in pa, da škodi gledališču! Na provokacijo Ravnarjevega lista seveda ne odgovorjamo. «Slovenec» pa hoče nekoliko pomagati: naj se potrudijo med nekatere svojih vodilnih pristavev, pa bi slišali, kako dobro je bilo «Jutro» informirano. Še več, videl bo, da so tam dve struji, od katerih ima vsaka svoje kandidate. Mi nismo zabeležili vseh imen. Res je, da n. pr. nekaterim klerikalcem, ki so si ohranili še nekaj čista srca in ljubo, da je tudi intendant Hubad postavljen na «listo», ali ravno tako je res, da drugi tem bolj pristikajo, podžgani od raznih intrigantov, ki g. Hubada javno hvalijo, za hrbtno pa mu strežejo po življenju. Mi smo objavili svoje informacije z izrecnim namenom, da pravočasno razkrijemo leglo intrig, ki se kujejo pod okriljem klerikalne stranke. Kakor vse kaže, smo zadel v živo in igra z našim gledališčem v bodoče ne bo šla tako gladko naprej. Kar se pa «Slovenec» objavlja, da bo ljubljansko gledališče v bodoče spadalo pod kompetenco g. Vadjnala, moramo le reči, da gledališče od tega ne bo imelo koristi. Klerikalci bodo v svojem neugnanem centralističnem divjanju kmalu iz samega ministrstva nastavljeni tudi baletke in g. Vadjnal bo imel k večjemu čast, da bo razpošiljal ministrske dekrete...

* Brzjavni pozdrav novinarjev kralju. Centralna uprava Jugoslov. novinarskega združenja je ob zaključku kongresa poslala s Sušaka kralju sledeči brzjavni pozdrav: «Njegovemu Veličanstvu Aleksandru I. kralju Srbov, Hrvatov in Slovencev, Beograd. Jugoslov. novinarsko združenje ob zaključku kongresa pošilja svojemu velikemu dobrotniku izrazе polne hvalečnosti in udanosti. Živel Nj. V. kralj in cel vladarski dom! — Krešimir Kovačič, predsednik; Kosta Luković, podpredsednik; Miloje Sokić, tajnik».

* Posvečenje zastave Narodne odbrane. Krajevna organizacija Narodne odbrane v Beogradu vrši velike priprave za slavnostno posvečenje svoje zastave. Posvečenje se bo izvršilo v Beogradu dne 1. decembra, na dan narodnega ujedinjenja.

* Udruženje jugoslovnskih inženjerjev in arhitektov — Sekcija Ljubljana vabi svoje člane k ogledu elektrarne v Zireh, kateri se vrši v torek dne 7. tega meseca. Odhod ob 11.40 uri z gorenjskim vlakom, za prevoz je preskrbljeno, vrnitev se isti dan zvečer. Prijave sprejema, tajnik Sekcije inž. Mencinger na gradbeni direkciji do ponedeljka ob 14.

* Za dr. Oražnov dijaški dom. Delniška družba za portlandski cement «Split» je po svojem zastopniku gospodu Pečovniku v Ljubljani dr. Oražnovemu dijaškemu domu naklonila znatni znesek 100.000 dinarjev. Predsedstvo upravnega odbora dijaškega doma izreka omenjeni družbi za velikodušno darilo najtoplejšo zahvalo.

* Protest učiteljev proti klerikalnim persekucijam. Iz Rogaske Slatine nam javljajo, da se je tamkaj vršil zelo dobro obiskan sestanek učiteljev iz celega okraja, na katerem se je razpravljalo tudi o persekucijah, ki jih je začel klerikalni režim zlasti proti učitelstvu. Sprejeta je bila resolucija, ki z vso odločnostjo obsodja režim prosvetnega ministra dr. Korocka in proti njemu protestira. V celem šmarnskem srezu sta med učitelji le dva šolskarja, ki sta pa tudi bila menda importirana iz Kranjske za nekako «seme».

* Smrt Slovenca v tujini. Umrl je dne 29. septembra v Schwarzu na Tirolskem g. Franc Klemenc, rodom ljubljčan, ki je bil pred približno 30. leti od ljubljanske tobačne tovarne tja premeščen. Bil je svojčas član «Slave» in se ga gotovo še spominjajo prijatelji in znanci. Pokojnik si je ustanovil v tujini svoj dom, s srcem pa je bil večno med Slovenci in posebno rad posejal v političnih Ljubljani in savinjsko dolino, kjer mu biva žalujoča sestra. Blag mu spomin!

* Tragična smrt dijaka. V Martinšiču pri Sušaku se je v sredo ponoči pripetil tragičen slučaj. Štirje dijaki so prosla-

vili maturo svojega tovariša Josipa Petraka. Napravili so izlet v Martinšič, kjer jih je zafekla noč. Domov so se vračali s čolnom, ki se je v bližini Martinšiča nenadoma prevrnil, tako da je cela družba padla v morje. Klicali so na pomoč, a ko je čez pol ure priplavila neka barka z izletniki iz Kostrene, se ji je posrečilo rešiti trojico, dočim je abiturient Vratčak našel smrt v morskih valovih.

* Vlom v Kranju. Pred nekaj dnevi je ponoči vdrl v prostore Kuraltove parne žage neki Ivan Čotar, doma iz Komna v Julijski Krajini. Odpeljal je 1500 Din vredno kolo ter odnesel še ročno železno blagajno in kos gonilnega jermena. Napravil je skupne škode 4000 Din. Zasedovanje za vlomilcem je ostalo brezuspešno in se misli, da je po zločinu pobegnil v zasedeno ozemlje.

* Na lovu. V Vinem pri Rogaski Slatini so priredili te dni kmečki lov. Menda iz neopredelnosti je bil na lovu 24 letni France Zobec nevarno obstreljen. Ko mu je dr. Brabec nudil prvo pomoč, so ranjenca prepeljali na njegov dom. Kakor javljajo, ni nevarnosti za njegovo življenje.

* Velika tatvina v Karlovcu. V noči od 2. na 3. oktobra so v Karlovcu doslej neznan zlikovec vlomili v trgovino juvelirja Miroslava Bukovica na Baniji ter odnesli 60 zlatih prstanov z briljanti in drugimi kamni, 20 zlatih zapestnic, 6 zlatih žepnih in 6 zlatih ženskih ur, več doz za cigarete, 10 parov zlatih uhanov s safiri in briljanti in 1 briljantno iglo z zelenim kamenčkom.

* Nesreča na železnici. Na progi med Varaždinom in Varaždinskimi toplicami so našli v četrtlet seljaka Augusta Boroviča iz Knežine mrtvega. Glava je bila odrezana od trupa. Kako se je nesreča zgodila, ni znano.

* Pogreb nesrečnih zaljublencev. Po grebu medicina Matka Svetine in Marije Vidas, ki so ju našli ustreljena v zagrebškem hotelu «Royal», je prisostvovala velika množica zagrebškega ljudstva. Obdukcija je ugotovila, da sta oba nesrečna zaljubljenca bila tuberkulozna v visoki stopnji; ona je k temu četrty mesec nosila pod srcem sad ljubezni.

* Ogromno znižanje cen radi prevelike zaloge in zboljšanje valute vsenu oblačilnemu blagu, posebno zimskemu, kakor sukno za moške obleke in suknje, raglane, ženske modno volneno blago, velur za plašče, barhent, odeje in drugo. Velika prodaja ostankov po vsaki sprejemljivi ceni. Manufaktura A. Potekar, Ljubljana, poleg trga, pri žrnjskem mostu. — Prejčate se!

* Juhan, iz priznanih pisem: «Tudi jaz osebno in moja družina rabimo vsaki dan «Juhan» in tudi pri nas sem opazil, kako dobro učinkuje «Juhan» na splošno telesno stanje! — Dr. Kumar, rudniški zdravnik v Hrastrniku. 1950

* Agrarni biro — nov zavod v Ljubljani. Znani kmetijski strokovnjak in pisec g. dipl. agr. A. Jamnik je otvoril v Ljubljani, v hiši Jadranske banke svoj agrarni biro, ki bo vršil posle kmetijske strokovne posvetovalnice, pečal se bo tudi s preskrbovanjem kmetijskih potrebščin, delal bo za industrializacijo kmetijstva in pomagal pri eksportu deželnih pridelkov, živine itd., podajal bo strokovna mnenja, objavljaj raznovrstne cenitve. In kar je posebno važno, ordiniral bo tudi kot zdravnik za bolezni rastlin, v kar je po svojih študijah usposobljen. To bo prvi poklic svoje vrste v naši državi. Novi, prepotrebni zavod toplo priporočamo in opozarjamo na tozadevni inšert v našem listu.

* Sam se je prostovoljno prijavil v soboto jutraj na policijskem ravnateljstvu v Ljubljani od varnostnih oblasti radi večih tatvin zasledovani 26-letni Franc Gartner. Po zaslišanju je bil oddan sodišču.

* Mestna Orjuna Ljubljana vabi svoje člane in članice, da se priključijo za plesno solo pri tajništvu mestnega odbora med uradnimi urami od pol 19. do pol 20. ure v areni Narodnega doma. K tem so vabljeni tudi člani in članice sosed-

* Veliki film slovitne tvornice Decla-Bioscop, Berlin

Njegova

nepoznana žena

Elegantna tragikomedija

V glavni vlogi priljubljena in dražestna

Lill Dagover in Willi Fritsch

Predstave: vsak dan ob 3., 5., 8., 9., ob nedeljah tudi ob 11. in 6. uri.

KINO „DVOOR“

Že 38 let je SARGOV

KALODONT ZOBNA KREMA

nenadkriljivo dobra!

KINO IDEAL
GRBEC
IZ
NOTRE
DAME

Jutri, ponedeljek do včeršji četrti II. del (Konec)

Danes ob 10. uri vsi na

Vinsko trgatvev

na Rimski cesti

Iz Ljubljane

u— Uprava narodnega gledališča v Ljubljani uljudno opozarja abonente, da plačajo pri gledališki blagajni v dramskem gledališču II. obrok letošnjega abonmaja do 10. t. m.

u— V Narodni knjigarni je razstavljen portret magistratnega svetnika Fr. Govekarja, ki ga je ravnokar dovršil slikar Kopač.

u— Policijske prijave. Od petka na soboto so bili policiji prijavljeni sledeči slučaji: 1 prestopok pijanosti, 1 prestopok kaljenja nočnega straže, 12 prestopkov cestnega policijskega reda, 1 lahka telesna poškodba, 1 goljufija, 1 neplačana vožnja in 1 prestopok žaljenja straže. Arrestacije so se izvršile tri in sicer: 1 radi pijanosti, 1 radi nedostojnega vedenja in 1 radi prestopka tatvine.

u— Poskušen samomor. V sredo je, kakor znano skušal neki mladenič v bližini pivovarne Union izvršiti samomor. K našemu tozadevemu poročilu nam poročajo, da dotični ključavničar ni skušal izvršiti samomor radi brezupne ljubezni do nekega dekleta, ampak zgolj radi bede in radi tega, ker mu je bila odpovedana služba.

u— Tatvina na kolodvoru. Trgovski mu potniku Francetu Petriču je neznan tat odnesel, ko se je za trenutek odstranil, velik ročni kovčeg, v katerem se je nahajalo 13 steklenic raznovrstnega vina, nekaj perila in več knjig. Za tatom so bile poizvedbe brezuspešne.

u— Nisem bil pijan, samo malo zibal sem se. Tako se je zagovarjal na policijski 48-letni brezposelni Josip V. po aretaciji, ker je pijan razgrajal, kričal in nadlegoval pasante po Krakovem. Na policijsko mu dopovedali, da je bil le precej pijan, za kar je moral odsedeti 48 ur. Bil je to pot ravno dvajseti policijsko kaznovan radi enakih deliktov.

u— Sam se je prostovoljno prijavil v soboto jutraj na policijskem ravnateljstvu v Ljubljani od varnostnih oblasti radi večih tatvin zasledovani 26-letni Franc Gartner. Po zaslišanju je bil oddan sodišču.

u— Mestna Orjuna Ljubljana vabi svoje člane in članice, da se priključijo za plesno solo pri tajništvu mestnega odbora med uradnimi urami od pol 19. do pol 20. ure v areni Narodnega doma. K tem so vabljeni tudi člani in članice sosed-

NIKAR SAMOMOROV

iz obupa nad draginjo, vsaj se vendar svilen flor nogavice ter raznovrstne moške nogavice, trakovi, gumbi in taka drobna nadvse poceni dobi v trgovini

Albin Turk, Prešernova ul.

OGLEDJE SI 1908a 1
Remington model 12
pri trvdki
Franc Bar, Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 5.

Dama na napačni poti

ako si ne gre kupit klobuka najnovjšega modela k trvdki

Barborič & Završan
Ljubljana, Mestni trg 7

Za slabotne otroke se uspešno uporablja

emulzija norveškega ribjega olja
Izdeluje in razpošilja lekarna Bahovec v Ljubljani (pri čevlarskem mostu).

njih organizaciji. Priglasje se sprejema samo do 10. t. m.

u— Mestna Orjuna St. Jakob - Krakovo - Trnovo priredi v soboto dne 11. oktobra ob 8. uri zvečer vinsko trgatvev gostilni pri «Mraku», Rimska cesta 6 z veleznanimvim sporedom, nakar opozarjamo vse bratske organizacije in nam na klonjeno občinstvo. Vstopnina 5 Din. — Ker je čisti dobilek namenjen za nabavo fanfare, se preplačila hvaležno sprejemajo. — Odbor.

u— Kavarna, restavracija in klet «Zvezda». V kavarni «Zvezda» svira dnevno od 5. popoldne do 1. ponoči prvovrstna elitna damska kapela. V kleti prvovrsten salonski orkester od 5. popoldne do 12. ponoči. V kleti in restavraciji je na razpolago izborna vina, sveži za nuzla in gorka jedila. Po gledaliških predstavah se cenj. gostom servirajo polovične porcije raznih svežih jedil. Trikrat na teden v restavraciji in kleti sveže morske ribe. 2130

u— Plesne novitete sezone 1924.—25. bodo poučevali v vseh plesnih solah po vsem enotni in enako, člani «Kluba plesovodij». V svrhu nastudiranja istih se že nahaja klubov član v Parizu, odkoder prinese v najkrajšem času vse izvršne za letošnjo sezono določene družabne ples, se, kakor se prične takoj s poučevanjem istih pri klubovih plesnih vajah, ki se bodo vršile vsak četrtek počenši s 23. oktobrom 1. 1924. v dvorani «Kazine». Tozadevna vabila se v kratkem doposiljo. Natančnejša pojasnila pri klubovem pred. g. Černetu, Wolfova ul. 3. 2130

u— Godbeni odsek prvega prostovoljnega gasilnega in reševalnega društva v Ljubljani. Nekaj posebnega bodo ljubljanci videli danes okoli 2. ure popoldne. Skozi mesto se bodo namreč peljali ob zvokih godbe na okrašenih vozovih viničarji in viničarke v pestrih nošah pod vodstvom bradatnega gospoda župana in županja na vinsko trgatvev, ki jo priredi ob 4. uri popoldne omenjeno društvo v Mestnem domu.

u— Kavarna in gostilna «Central». Vsa sobota in nedeljo koncert. Toči se pristen eviček, Rizing, Jeruzaleme, Priporočila se Stefan Miholič. 2145

u— Vinska trgatvev v Štepanji vasi. Prijatelji in znanci Sokola priredijo v nedeljo dne 5. t. m. vinsko trgatvev pri Ivanu Bričlju. Vstopnina 5 Din. Začetek ob 16. uri. Ker je čisti donos namenjen za zgradbo sokolskega doma v Štepanji vasi, se Sokolu naklonjeno občinstvo vabi k obilni udeležbi. Zdravo! — Prijatelji. 2146

u— Prvovrsten sladek mošt se toči v Skofvi kleti. 1934

u— Opozarjamo na razstavo, ki jo danes priredi trdnica A. Sinkovec nasl. K. Soss, Mestni trg 19. Glej današnji inšert! 2141

Kako okusna, fina, sladka je naša Mirim - čokolada!

Iz Maribora

a— Večerni pouk na drž. trg. šoli v Mariboru prične za knjigovodstvo v torek ob 6.30, za srbohrvaščino v ponedeljek 6.30, stenografijo v sredo 6.10, strojepis poljubno. Prijave se se sprejemajo.

a— Novorojenček v studencu. V velikem studencu pri cesti v Lajtersperk blizu orožniške postaje so našli truplo novorojenčka, ki je ležalo tam že približno teden dni. Vrši se preiskava.

a— Vlom v zastavljalnico. V noči od petka na soboto je bil izvršen vlom v izložbeno okno mariborske zastavljalnice. Ob 1. ponoči stražnik na svoji rondi še ni zapazil nič sumljivega, ob treh pa je našel okno ubito, na okvirju pa sledove krvi, ker se je tat očitvidno pri svojem delu ranil. Odnesel pa je le zlato zapestnico in par starih čevljev, ki so bili tudi založeni.

a— Še druga tatvina. Iz večje mariborskega okrajnega glavarstva je bilo ukraseno kolo, črno pleškano z rdečimi ročaji, vredno 2000 Din.

a— Umetnostna razstava Kos - Pirnat Stiplošek. V nedeljo 5. oktobra bo razstava odprta od 9. do 16. ure nepretrgoma. Današnji obisk prekaša vse prejšnje prireditve; pričakovati je, da si jo bo ogledala vsa mariborska inteligenca. 2142

Iz življenja in sveta

Od kdaj živi in do kdaj bo živel človek?

Bajka, da živi človeštvo šele kakšnih 4000 let na zemlji, je že zdavnaj ovržena. Človeštvo je mnogo, mnogo starejše. Koliko je pa prav za prav staro, to se doslej še ni moglo prav zanesljivo dognati. Iz znanstvenega materiala, ki je učenjakom na razpolago, se dá ugotoviti le to, da je prvi človek stopal po naši zemlji v dobi, od katere je poteklo najmanj 250.000 let, so pa tudi znanstveniki, ki trde, da je od takrat poteklo že 475.000 let in da je človeštvo že toliko staro! Najstarejša naša zgodovinska vednost o človeštvu pa niti ne sega deset tisoč let nazaj.

Najbolj ugledni antropologi so s trdom in ostroumnim raziskovanjem poskušali razpršiti naše neznanje o prvih dobah človeškega življenja. Rekonstruirali so zgodovino prvega človeštva s študijem ostančkov kosti, najdenih ob raznih prilikah pri izkopavanju. Znanec so najdbe neandertalskega človeka in krapinskega človeka, in v letu 1937. so našli kosti pračloveka pri vasi Maucier v Nemčiji. Pri rekonstrukciji teh okostij ali delov okostij se je pokazalo, da so prvi ljudje bili le neprimerno bolj robustni in manje razviti, kakor sedanja človeka.

Druge najdbe so nam pokazale stara orodja, kamenito orožje itd. Za Jugoslavijo vemo, da je pračlovek v njej prebival po savskih dolinah, za Italijo, da se je pračlovek naselil v njenih centralnih pokrajinah, kjer ni bilo vulkanov. Pračlovek se je pokrival s kožo in krznom živali, se preživljal z lovom in tudi sadeži zemlje, katere pa še ni znal obdelovati. Iskal je svoj živež in se zato često selil, plemena pa, ki se iz kateregakoli vzroka niso mogla seliti, so bila prisiljena k jemanju človeškega mesa. Sila kola lomí, in tudi v sedanjí dobi se je

videlo, da kultura in civilizacija ne odstrašita pred človeškim mesom človeka, ki gleda gladu in smrti v oči.

Pozneje se je človek naučil, da si pravi stanovanje, da obdeluje zemljo, prva selišča si je po možnosti stavil bodisi v zemeljskih jamah, vdolbinah, na kraškem ozemlju, ali pa na kolih nad vodno gladino. Pozneje se je človek naučil izdelovati razna orodja, obdelovati železo, pričel je prirodi gospodovati. Toda ta razvoj je trajal neizmerno dolgo.

Takšen je bil človek od včeraj. Kakšen pa bo oni do jutri?

Mars je bil letos zopet enkrat »blizu« naše zemlje, samo nekaj sto milijonov kilometrov oddaljen, in že zopet se je pojavilo vprašanje, da li se na njem ali morda na kakšnem drugem planetu nahajajo ljudje ali drugačna živa bitja in da li nam bo mogoče stopiti z njimi v stik? Na našem planetu pred petstotisoč leti še ni bilo ljudi. In če se vprašamo, ali bodo ljudje še čez petstotisoč let na njem, smemo morda odgovoriti, da jih več ne bo. V teku stotisočev let se bodo pogoji življenja na zemlji še bolj izpreminjali, kakor doslej, in da se zemlja izpreminja, vemo. Vemo tudi, da se izpreminja jo drugi planeti. Ko je zemlja še bila premlada, na njej življenje še ni bilo mogoče. Ko bo prestara in ne bo nikogar več preživljala, življenje na njej ne bo več mogoče. Človek bo izginil z njenega površja, nemogoče pa je reči, kdaj.

Ko ne bo več življenja na zemlji, bo ona še vedno krožila okrog sonca, kakor kroži sedaj mesec okrog zemlje in z njo okrog sonca. Toda mesec, luna je mrtev svet, izumrl. Ko se zemlja postara, bo tudi z nje izginil zrak in voda.

Kakšen bo torej človek bodočnosti? Na to vprašanje nam skuša odgovorjati

angleški antropolog dr. Harry Whonder, ki nam slika, kakšen bo človek bodočnosti, ne one čez tri ali petsto let, marveč one čez stotisoč ali morda dvestotisoč let. Učenjak je rekonstruiral po podatkih in materialu, pristopnem današnji znanosti, pračloveka in vse njegove razvojne faze, ki jih moremo opazovati na najdenih ostančih. Prve štiri banje. (Posebna slika nam kaže celotnega pračloveka.). Prvi pračlovek ima nizko čelo, ali ga sploh nima. Lobanja je opičija, nos skoraj ni izražen, nadočne kosti so krepke in robustne, gobec živalski. Možgani niso razviti, lobanja je majhna, ozka, ploščnata. Ta karakteristika se menja v nadaljnjih dobah vedno bolj, dokler ne pridemo na peti sliki do današnjega tipa, obratnega napram prvemu. Moderni človek ima lobanjo, pri kateri je najbolj poudarjeno čelo ter vsa zgornja polovica, čeljusti pa so slabotne in podrejene. Kaj pa čez stotisoč let?

Takrat, pravi Harry Whonder, bo človeka karakterizirala velika možganska sila in možgani bodo tudi temu primerno razviti ter bodo počivali v lobanji, ki bo dvakrat večja, kakor je lobanja sedanjega človeka. Ti ogromni možgani bodo omogočali, da bo človek mislil in koordiniral največje in najtežavnejše probleme in bo z najmanjšim miselnim naporom prodiral v najgloblja filozofska, znanstvena in druga razmišljanja ter našel resnice, ki jih danes niti ne slutimo. Takrat bo človek šele zares gospodar stvarstva ter mu bodo znane tajnosti, ki jih današnji človek niti izdaleka ne zna razkriti. (Glej 6. sliko!).

Kakor možgane, bo imel bodoči človek tudi izredne razvite pljuče, povsem uporabe in zato d-čela nerazvite pa bodo noge in roke, ki bodo zato suhljate, slabotne, tako da bodo ljudje na zunaj bolj podobni »suhi južni«, znanemu pajku z velikim trupom in ogromno glavo ter z dolgimi eprekijami. Zemlje bodoči človek ne bo obdeloval v današnjem zmislu, ker bo tako učer, da bo znal iz nje direktno in brez današnjega obdelovanja dobiti, kar potrebuje. Pač pa jo bo morda obdeloval s kemijo, ki bo sploh čisto drugačna, kakor je danes in ki bo glavna in temeljna človeška znanost, oziroma je že danes. Ker bo takrat tudi kemija rešila problem prehrane, bo tudi želede mnogo manjši, kakor pri današnjem človeku, jetra, čreva, in seveda goltance ne bo tako širok, zobje in čeljusti slabotne, vse to pod »ogromnim svodom hipertrofične lobanje.

Isti znanstvenik misli, da bo človek bodočnosti takrat že znal telepatsko prenašati svoje misli drug do drugega, tako da ne bo treba niti govoriti. Samo pogledali se bodo in se bodo že razumeli ter sploh ne bo treba glasno misliti. Zato bodo ljudje pošteni, ker bodo drug drugega poznali in lumparij ne bo mogoče niti misliti...

Whonder trdi dalje, da se človeško življenje v civilizaciji vedno bolj krajša, tako da bo človek bodočnosti živel jedva po 40 let... vendar se zdi, da se vsaj v tej stvari moti. Pač pa je mogoče, da bo človek dotlej res spoznal tajnost atomske energije in da ne bo potreboval več niti premoga niti vodnih sil za proizvodnjo elektrike, in morda bo spoznal tudi tajnost, iz katere izvira moč radija, ali toplota, ali svetloba. Morda si bo res dotlej mnogo bolj podvrjel prirodo, kakor doslej, ali jo pa vsaj spoznal.

Ne morda! Za gotovo bo čez stotisoč let povsem izpremenjen, ako bo deležen razmeroma tistega napredka znanosti, kakor v zadnjih stoletjih. S svojo ogromno prirodno energijo, s katero bo razpolagal, bo morda človek bodočnosti mogel prekopati tunel iz Evrope do Amerike, če bo to sploh potrebno, kajti gotovo je, da bo ves svet preprekel s prometnimi sredstvi, o kakršnih se nam danes niti ne more sanjati.

Treh reči pa takrat najbrž ali gotovo več ne bo, namreč — novin, politike in

vojne. Te tri reči spadajo nekako skupaj. Tudi ne bo takrat več narodov ali jezikov, vse človeštvo bo govorilo en sam jezik, v enem samem jeziku bo mislilo, pač pa se bo delilo še na razne rase, toda morda le na tri, štiri...

Razmišljanje o takšnih možnostih zavaja v brezobličnost. Saj si niti izdaleka ne moremo predstavljati, kakšno bo človeštvo čez tisoč let. Še za tisoč let nazaj si ob roki prav točnih zgodovinskih podatkov le iztežka ustvarimo sliko duševnega življenja one dobe. Kaj šele o ustanovah in razmerah čez stotisoč let, ko bo toliko novega, nam neznanega že uresničeno, da je beseda prevrat preneznatna, da bi mogla izdaleka naznačiti izpremembe, katerim naša zemlja in z njo vse človeštvo zori.

Pračlovek v celoti.

Mlada japonska pilotka

Japonska je službeno proglasila sicer svojo nevtralnost napram državljskim vojni na Kitajskem, prebivalstvo pa zasleduje seveda kljub temu z ogromno napetostjo in nervoznostjo razvoj dogodkov. Da pri tem tudi romantike ne manjka, kaže primer mlade in lepe dijakinje

Šigano Kibe, ki si je kupila zračno letalo, odfrčala z njim preko morja in se baje prostovoljno javila za letalsko službo v armadi Čang-Tso-Lina, enega izmed vojskojnih generalov.

Ali jo je pri tem vodila simpatija za stvar in stranko generala, ali morda za njega samega, ali kakega njegovega oficirja, ali pa le tudi želja po senzaciji, tega poročila ne povedo. Ako se ji je hotelo senzacije in popularnosti, je to vsekakor dosegla, kajti pisali so o njej po vsem svetu in njene slike krožijo po tisočih listov.

Afera

Zopet enkrat škandal an der schönen »blauen« Donau. Zopet enkrat Austria reditiva s svojo senzacijo, kateri bo jutri sledil maček. Leopoldstadt že ves teden mavšlja v vseh melodijah: »Ca-si-gioni!« Odgovarjajo mu Pešta, Be rlin, Trst in Rim, Praga se smehlja, Pariz in New York sta »mučno prizadeta«, London dviga obrvi. V letošnjem deževnem poletju so novinarji zopet grozili kisle kumarce. Zeneva ne vleče prav. Daj nam torej naš vsakdanji kruh, so molili, in je res dal Castiglioniu polom, ki smrti do neba — pravijo, pišejo in verujejo. Skepsa pa molče čaka, ali bo res še kaj iz vsega tega, in vkljub Dunaju in njega javnemu mnenju jej je Castiglioni. — žal.

O Depositenbanki in o stvarnem ozadiju nismo informirani. Kogar zanima, naj se ušede in naj bere dunajské liste. Da ne bo iz njih prav nič pozitivnega izvedel, mu garantiramo. Prepričani sem tudi, da so vsi vzeli, napadalci od Bosela ali kateregakoli Castiglionijskega konkurenta ali od vseh, — branilci pa od njega. Kajti mož je še vedno bogat.

Torej — začnimo. Kakor v vsaki lepi pravljici, tako je tudi v tej Camillo Castiglioni prišel praznih rok, kot tržak »mulo«, sin židovskega rabina v starem tržaškem ghetu. Kako se je pozneje likal, ne vemo, menda je študiral v Avstriji in Italiji; gotovo je, da je zares pričel tudi on pričetkom vojne s kup čeljami z vojno upravo, obogatel, segal vedno višje, — tako so v prejšnjih vojnah nastala druga velika premoženja: francoska, habsburška, ruska, madžarska, nemška; tako je za časa Napoleona obogatel Rothschild, da imenujemo samo enega. Castiglione je njegov moderni potomec, conquistadore 20. stoletja. Po polomu Avstrije se naseli na Dunaju, doba inflacije je doba žetve. On ni pobiral za ženjicami kakor svetopisemska Rut, on je najprej kosil, kakor stric v narodni pesni, in si je nakosil premoženje, katerega cenijo na milijarde, nekateri na milijone avstrijskih K. Stopil je v zvezo z dupajskimi laškimi poslaniki, s Stinnesom, z Mussolinijem, pokupil vse akcije Alpine-Montan, največje avstrijske industrijske družbe; postal je lastnik listov, papirnic, soodločeval pri vrsti velebank, in žel, žel, žel. Postal je največji avstrijski vojni dobavitelj. Kakor noben bodisi vojaški bodisi finančni osvovjevalec tudi on ni bil izbirčen v sredstvih, tudi on ni finančne morale cenil po privatni in mej kazenskega zakona ni poznal. Ignorantia juris prodest. Dokazati mu seveda ne morem nič, zato sproti vse preključim. Mi nimamo Sušnika za odgovornega urednika.

Millijarder ali tudi v francoskih frankih mnogokratni milijonar pa ni sedel na plesnivih vrečah zlata in paketih bankovcev in akcij, niti se ni zaprl med štiri stene. Nasprotno, poiskal je veliki svet, kakor kakšen renezančni knez, in si ustvaril svoj dvor. Zgradil si je knežjo Casa Castiglioni, jo opremil s cesarskim luksusom, napolnil svoj dvorec s pristnimi tintoreki in drugimi klasičnimi originali, s kipi slavnih mojstrov cinquecenta, s holandskimi gobelini in preprogami iz Arrasa, z miniaturnimi, knjigami, z redkimi bakrorezi, pergamenti in papyrosi — izkratka, ustvaril si je muzej, ki je v zadnjih dveh letih zaslovel kot ena največjih in najbolj dragocenih privatnih zbirk. Saniral je eno izmed dunajskih gledališč, pridobil zanj Maxa Reinhardta, režiserja, kakršnega premore velika Nemčija samo enkrat, in z njim vrsto izbranih moči. Prirejal je soareje in predstave kakor Cezar, in po eni takšnih predstav je vsakemu igralcu poklonil zlato uro, na eni takšnih soarej pa vsakemu

Ako bi očetje prali perilo

bi brez dvoma kupovali moško perilo pri

DRAGO SCHWAB, Ljubljana,

ki je moderno, lepo in močno, da bi mu koščene roke prav nič ne prizadejale

PREDZGODOVINSKI ČLOVEK.

1.) Glava pračloveka. — 2.) Človek v prvem razvoju. — 3.) Človek - divjak.

ČLOVEK IZ ZGODOVINSKE DOBE.

4.) Glava človeka iz antične dobe. — 5.) Moderni človek. — 6.) Človek bodočnosti.

Korupcija

Milostiva!

'Ali ste Vi tudi zoper korupcijo? Jaz sem in je korupcija nekaj jako grdega.

Namreč ne grdega tako, da bi bilo v tem pomenu grdo, da se ne bi dalo govoriti z damo. Veste, tako, kakor je spovednik vprašal otroka, če je kdaj gledal kaj grdega, in mu je otrok pritrtil, da je in da je gledal...

Saj niste hudi, kaj? Mislim, če se tako zapiše beseda, ni pohujšljiva za nikogar in tudi ne za damo. Ali pa, če bi se zapisalo takole: <re.>, takisto ne bi bilo pohujšljivo. Če bi se pa zapisalo: <rek> ali <dre.>, bi pa nemara že malo dišalo po pohujšanju, in bi bilo jako zanimivo in naj bi modrijani preiskali, pri katerih črkah se pohujšanje začneja in kod se neha.

Ne vem, milostiva, včasih me prične, da moram razmišljati take stvari. Mislim, to prihaja od starosti. Tako se mi zdi, bolj ko sem star, bolj sem moder. Telo peša, želje umirajo, modrost mi pa raste. In kadar mi umre poslednja želja in mi telo neha dihati, tačas bom nemara dosegel vrh modrosti. Če bi mi tačas univerza po-

delila častno doktorstvo, ne bi storila napak in ne bi ji bil v sramoto. Zahvalo pa bi ji izrazil s predavanjem. Zbrali bi se poslušalci in bi že vedeli, da ne bom mogel priti, ker ležim pri Sv. Križu. Pa bi se vendarle zbrali in bi čakali. In potem me ne bi bilo in ne bi govoril, ampak molčal, ta molk bi segal od Sv. Križa noter v univerzo, v predavalnico, vsi bi ga slišali in bi bil ta molk najvišja modrost, ki bi jo mogel kdaj razodeti. Kajti molk je večnost!

Kar se pa tiče korupcije, je res grda.

Kajti zakaj? Za vse mora biti enaka pravica! Ne pa: eden bi basal milijone, si kupoval vile, hodil v bare in podpiral umetnost, drugi bi pa dobil figo. Ali ni to grdo, posebno za tega, ki bi dobil figo? Marveč bi se morala korupcija lepo pravično razdeliti, da vsak kaj dobi in da dobi tudi revež svoj del.

Sploh bi se morala korupcija staviti pod strogo nadzorstvo, samo zanesljive osebe naj bi se smeje z njo pečati — čisto nov duh bi moral zavajati na polju korupcije — potem bi bilo marsikaj drugače!

Nekateri hočejo korupcijo kratkoročno odpraviti. Ne vem, če bo šlo. Nekdo je hotel ščurke odpraviti iz bajte, pa je bajto zažgal. Ščurkov ni bilo več, bajte pa tudi ne!

Veste, milostiva, korupcija ni kar tako. Korupcija je pri nas globoko ukoreninjena; utemeljena je v zgodovini naroda in spada v častiljive njegove tradicije, tako rekoč v njegovo kulturo. Kultura pa bodi sveta. Veste, korupcija ni le tam, kjer si bašejo žepe, nego je tudi drugod. V navadnem življenju ji pravijo laž in krivdost in se z njima pričlenja že vzgoja, v političnem življenju pa se ji pravi korupcija in ne znajo brez nje vladati ne pobijati vlade, in čim bolj je kdo zvihačen, bolj ga spoštujejo in pravijo: <Ta pa zna!> in je korupcija v veliki časti pri ljudeh. Zato imajo prav, ki govorijo, da bo najprej treba preroditi ljudi, potem šele se bo dala zatreti korupcija.

Pa ne vem, kako se bo godilo to prerajanje in kje se bo kdo dobil, ki bi hotel in bi znal! Morebiti bi se ji lotili prerajanja, milostiva, kaj? Ali bi se ga?

Časa imate dovolj in bi lahko kar pričeli s sv. Antonom in ga prerodili. Močno se pritožujejo: včas da ni bil tak! Zdaj pa da nič ne stori brez denarja. Vsaj deset dinarjev da mu je treba potisniti v puščico, pod to tarifo se ne gane, še pavole ne vzame iz ušes! In mi je pravila jako zanesljiva gospa, da mu jih je zadnjič nesla deset, pa ji je pomežiknil z levimi ušesom, naj še dá. Dala jih je

še deset, težko jih je dala, toda dala jih je vendar, tako trdno je imela vanj zaupanje, da ji bo uslišal prošnjo. Drugo jutro pogleda v posteljo, ná, pa je bilo notri zopet pet stenic! Za podobo na zidu pa celo gnezdo.

Ali se Vam zdi to prav od takega gospoda: denar je vzel, pomagal pa ni! O, milostiva, skrajni čas je, da ga prerodite! Vera peša, vera peša!

Kaj pa Vaš gospod soprog, ali se še drži prave vere? Ali je še zvest sin katoliške cerkve?

Oni dan me ni maral poznati in je kar v stran pogledal, jaz pa sem bil jako žejan in suh. Sukal se je okoli ženske in niste bili Vi ta ženska, Vas poznam po klobuku. Če se tak dedec preveč suče okoli druge ženske, je vsakikrat sumljivo in se bojim, Vašemu dedcu se bodo pričeli vzbujati verski dvomi. Vsakemu takemu se prično vzbujati verski dvomi, da premissljuje, ali je katoliška cerkev prava, in je s temi dvomi vedno združena ženska. In boste videli, da se bo odločil in bo prestopil v drugo vero. Pa brez ženske tega ne bi storil, nego spada k verskemu prepričanju tudi ženska in ne bo le prestopil v drugo vero, ampak bo prestopil hkratu v drugo ženo. Oziroma je poglavitna reč druga žena, da bo prestopil vanjo, vera je bolj postanska stvar.

Prav zameril se mi je Vaš gospod soprog, ko me ni hotel poznati — tako lepe žejne nimam vsak dan!

Milostiva, ne bi mu škodovalo, če bi ga tudi malo prerodili!

Ali pa mu pustite, da prestopi! Recite mu, da ga pozdravljam in kadar bo prestopil, naj me povabi na svatbo — na svatbah je prijetno, na svatbi že dolgo nisem bil. Na vsak način naj prestopi, privoščite mu to veselje! Veste, ko bo sit, bo pa zopet nazaj prestopil k stari veri in stari ženi.

Milostiva, oprostite, Vi niste stari, le stavek je nanesel to besedo. Častno besedo!

Fr. Z.

Pripis. Milostiva ste mehkega srca — pa ne, da bi se jokali zaradi tistega, kar sem spredaj napisal o Sv. Križu in o večnosti! To bi me jako bolelo. Stvar ni tako resna — včeraj sem si dal plombirati dva zoba, škoda bi bilo, če bi zdajle umrl, ko je toliko stalo.

In kar se tiče sv. Antona, ni ga treba kož preroditi, lahko se malo počaka. Danes ni gospa nič našla v postelji in za sliko tudi ne. Morebiti bo torej vendar! Velikega pomena bi bilo za nas, če bi se sv. Anton uspešno obnesel zoper stenic!

povabljenec po eno dragocenosti. In kmalu se je pokazalo: Mož ni samo bogat, da vse to lahko kupi in plača, ampak je, prav po vzgledu nekaterih boljših renesančnih condottierov, tudi toliko izobražen ter ima lasten okus, da vedno spozna med dobrim najboljši in pristno izmed navlake.

Mislimo si ga, sredi ponižanega Dunaja, ki je viden gledati v tega ali onega svojega malika. Plehki, neizmerno plehki Dunaj, tem slabši, ker nima več pred ničemer respekti, je našel svojega boga, sina rabinovega, Camilla Castiglioni, in njegov denar, njegov uspeh, njegovo brezobzirnost. Okrog Casa Castiglioni se je pričela plesti legenda, ki je tisočkrat povečala vsako zadevo, si šušljala resnične in izmišljene afe in pregrehe, njunala okrog kase in postlje, kombinirala z nemogočo vojno fantazijo. Vsak brivec, fihakar in »ober« ti je prišepetal: »Visn's šon s'najest iber'n Castig-llooni?»

Zunanji blesk jim je morda vzel vid, — sicer pa so na Dunaju radi slepi, da se pozneje čim bolj čudijo. Naenkrat je propadla Depositionbank, pri kateri je bil pred dvema letoma Castiglioni predsednik, dva njena direktorja sta ušla, eden je storil samomor — pa to že lani. Letos je Castiglioni sam potreben saniranja, konferira z italijanskimi zavodi, potuje — v njegovi odsotnosti počni gonja. Hura, hura! Naenkrat se raznesejo vesti, da je propadel, da je hišna preiskava, da je že polom, on sam da je pobegnil, da ga išče policija, da bo zaprt, če že ni. Vsakdo vé kaj več ali novejšega, fama crescit eundo — saj tudi Ljubljanci vemo, kako se to napravi — in frizer, fihakar in ober ti zopet povedo: »Visn's šon s'najeste škondäul».

Kakor vedno v takšnih primerih, je na mestu skepsa. Ali je Castiglione že propadel, ali šele bo, ali pa bo odbil napad in izšel kot zmagalet iz te inscenirane gonje, to je avstrijska in njegova zadeva. Ali je premoženje zapravil, prikril, ali ga ima al' vinca — jaz nisem dobil, žalibog, niti zlate ure niti vinarja. Toda prizor je zares ogaben. Dunaj je bil takšen, ko je njihal okrog dvora, ko je grozil Srbom, ko je pokopaval Luegerja, ko se zvonil borzi leta 1870. O urbem venalem! Okrog Castiglioni sedaj lajajo in pišejo in ugibajo, kakor v Zolovem L'Argent ali Kellermannovem Tunelu, ali kakor na vasi, kadar zapoje nepričakovano boben pri bogatem Celharju ali če nezakonsko zaveka pri njegovi Jellici. »Milijarderjev padec«, »Polom Castiglioni«, »Meteor je prišel«, »Konkvistador premagan« itd.

Konkvistador pa se uprav danes, ko to pišemo, vozi z mednarodnim brzovlakom na Dunaj, ki odprti ust čaka, kaj bo. Policija, obtožba, zapor, proces, konkurz, kazen? Samomor? Razkritja? Senzacija? Nov škandal? Se bo vse zabuširilo? Borba? Zmaga? Kdo zmaga? Kriv? Nedorčen? Zveličan?

Oj, najčistejša želja je pač škodoželja. To pot čuti Castiglione, da je dunajski bedak največja bestija in zato pristen človek in pa da je sreča opoteča. Castiglione sam pa ni zato ne boljši ne slabši in se mi zdi, da ga je vseeno škoda. Fix.

Družaben škandal v angleški diplomaciji

Iz Londona poročajo:

Ze več dni vznemirja diplomatske kroge Velike Britanije škandalna afera, za katero je doznala angleška javnost šele pred kratkim. Poslanski tajnik kraljevine Velike Britanije v Rio de Janeiro, W. A. Steward, obtožuje svojega predstojnika, angleškega poslanika v Braziliji, sira Johna Tilleya, da ga je pod pretezo, da ni popolnoma normalen, velel zapreti v tamošnjo umobolnico. Stewardovo stano vanje v Rio de Janeiro so obkolili policisti in vdrli vanje. Za njimi je prišel neki konzularni uradnik brazilske republike in spremstvu zdravnika, ki je izjavil, da je prišel po višjem nalogu, ki mu velja Stewarda prepeljati v norišnico. Steward je bil obločen v prisilni jopič in uradnik in zdravnik sta ga naložila na voz ter ga vzele s seboj. Oddala sta ga v umobolnico, kjer je prebil del časa. Šele njegovim prijateljem, ki so nešteto krat intervenirali, se je posrečilo, da so izposlovali njegovo izpustitev potem, ko so ga preiskali evropski psihijatri. Glasovi poročil slednjih, je Steward duševno popolnoma pri zdravi pameti. Vendar je brazilska vlada z ozirom na dejstvo, da je bil mož v umobolnici, zahtevala, da se

Steward odstrani z njenega ozemlja, kar se je tudi zgodilo. Razvoj škandalne afe je v nadaljnjem toku dogodkov pokazal, da je vse skupaj intriga poslanika Tilleya, ki je zalezoval Stewardovo ženo.

Zadeva je vzbudila v britanskih diplomatskih in družabnih krogih velikansko ogorčenje. Londonska vlada je poverila preiskavo tega dogodka posebni komisiji, kateri stoji na čelu bivši dunajski poslanik Velike Britanije, sir Maurice Bunson. Komisija ima polno moč diplomatskega disciplinarne sodišča in je doslej zastila poslanka in tajnika. Uspeh teh zahtev je še taven in London pričakuje publikacije z največjo pozornostjo.

Bolgarski prerok

V Bolgariji pohaaja od kraja do kraja čuden prerok. Kakor je tudi smešen, mu organi ne smejo do živega, ker je navaden vladni agitator. »Prerok« ni nihče drugi ko podpolkovnik Seta Nikolov, ki kot »služabnik božji« gre od mesta do mesta, od vasi do vasi in razlaga rado vednemu ljudstvu božjo voljo. Kakor drugih prerokov stare, nove in novejšje zaveze se tudi njega loteva pravo »božje navdušenje«, da sam ne vé, kaj pravi. Vendar pa je njegovo glavno razodetje obseženo v sledečih šestih točkah:

- 1.) Vojna je volja božja, ki se ji ljudstvo mora pokoriti.
- 2.) Bog hoče, da v Bolgariji ostane samo enotna vlada. To pa je ravno Cankova vlada, ki bo v Bolgariji vladala sedem let.
- 3.) Cankov je pred božjim obličjem povsem nedolžen, ako je zemljoradnik, »otroke satanove«, dal pobiti.
- 4.) Bolgarijo je Bog izvolil, da enkrat zavladava svetu, ako Cankov se nadalje delal po božji volji.
- 5.) Napoleon in Tolstoj sta bila dve bestiji na svetu.
- 6.) Stamboljski je bil propalica.

Novi bolgarski gospod prerok se po deželi klati pod zaščito državnih organov. Ta način vplivanja božjega strahu med preprostim in zbeganim narodom je za vlado profesorja Cankova pač dovolj značilen.

Poneverjeni juveli bivše cesarice Zite

Nedavno so pariški in za njimi nekateri dunajski listi prinesli vest, da je bila soproga madžarskega grofa Bele Bathyanja radi poneverbe juvelov v vrednosti 900.000 frankov v Monte Carlo aretirana. O tej senzacionalni kazenski zadevi, ki vzbuja interes vse francoske javnosti, se doznava:

Aretacija grofice Bathyanje se je izvršila na prijavo nekdanjega generalnega konzula v Rimu in Bernu ter kasnejšega upravitelja imovine ekscesarja Karla, barona Bruna Steinerja. Ta je v prijavi navedel, da je nekako pred letom izročil papirje in juvele v vrednosti enega milijona frankov polkovniku Montalendu, ki jih je dalje oddal svoji ločeni soprogi, sedanjici grofici Bathyanji, v svrhu razpečanja. Grofica Bathyanja je po njegovih navedbah vrednostne papirje in juvele prodala, denar pa poneverila in potrošila zase.

Grof Bela Bathyanja, ki stanuje v Parizu, Avenue Eyau 26, je pred preiskovalnim sodnikom zaslišan kot prič, izrazil trdno prepričanje, da je njegova soproga nedolžna pri vsej aferi. Pred dvema letoma je ekscesarica Zita vložila proti baronu Steinerju kazensko prijavo radi poneverbe mnogih imovinskih objektov habsburške obeitelj in baron Steiner je celo leto tičal v preiskovalnem zaporu. Vrednostni papirji in juveli izvirajo povsem verjetno iz cesarskih objektov, ki jih je baron Steiner poneveril. Grof Bathyanja je nadalje izjavjal, da je baron Steiner zadevnih 900.000 frankov res izročil, a je istočasno njegovi soprogi zaupal v vzgojo in družbo svojo 23letno hčerko baroneso Marijo Steiner. Navedenih 900.000 frankov pa gotovo iznašajo stroški vzdrževanja in zabav mlade baronese, kajti baronesa Marija Steiner je glasom grofovih navedb žvela silno lahkomišljeno. Nepristano je odjemala od glavnice, ki jo je upravljala grofica Bathyanja, manje ali večje vsote in jih zaigrala v igralnici Monte Carla.

Grof Bathyanja je nekemu sotrduniku »Matina« dal intervju, v katerem izjavi, da on in njegova soproga, roj. baronica Selière, poznata barona Steinerja in njegovo obeitelj že 14 let. Baron Steiner je

Avstrijec, grofica Bathyanja pa je nekdanja nemška državljanka. Oba sta med vojno opravljala špijonažno službo. Zasluzila sta obilo denarja in sta se morala ločiti šele, ko je Bathyanjeva soproga prenesla torišče svojega »delovanja« v Pariz. Ko se je baron Steiner zapletel v afero s habsburškimi juveli, je intervenirala grofica Bathyanja pri visokih osebnostih ter ji je tudi uspelo, da je barona Steinerja rešila iz preiskovalnega zapora. Zato je — kakor pravi grof Bathyanja — tem podležje sedanje ravnanje barona Steinerja, ki bi grofici Bathyanji moral biti večno hvaležen, ne pa da jo plete v kazenske zadeve in jo pusti aretirati. Zadeva poneverjenih juvelov bo, kakor je soditi, ponovno začela dvigati obilo prahu.

Kulturni boj na Francoskem

Francoski kardinali, ki so pisali Herriotu znano kulturnobojno pismo.

Od leve na desno: Andrieu, Maurin, Luçon, Touchet, Charost, Dubois.

Mumije 20. stoletja

Starí Egipčani so umetnost maziljenja ali balzamiranja razvili do take popolnosti, da so se njihove mumije ohranile več tisoč let. Metoda, katere so se posluževali Egipčani, je naslednja: drob so vzeli iz trupla skozi odprtino na spodnjem delu, možgane so s posebnim instrumentom odstranili skozi nos. Telo je ležalo potem še štirideset dni v raztoplini natrijevega sulfata, natrijevega karbonata in kuhinjske soli, da se je pripravilo za balzamiranje. Notranjost telesa se je napolnila s smolo, dišavami, z gumiem in natronom: s tem je bilo pripravljeno za maziljenje.

Ameriški fizik Gernsback je izumil sedaj novo metodo maziljenja, s katero se bo telo lahko ohranilo mnogo tisočletij. On predlaga galvanoplastičen način konserviranja: celo telo se prevleče s kovinsko plastjo. Da se prepriča o uporabnosti svoje ideje, je preizkusil svojo metodo najprej na večji ribi. Vzel je iz nje drob ter notranjost napolnil z voskom; ribo je potem posušil in jo končno potrošil s grafitom, ki stori telo vodljivo za elektriko. V električni kopelji je ribo pokakrenil, tako da je ostala dobro ohranjena vsaka luska in plavuta. Ni se izgubila nobena posameznost. Pozneje je bakreno ribo še posrebril.

Na isti način se lahko konservira tudi človeško telo. Vsakdo, ki mu je mučna misel, da bo njegovo telo razpadlo, in ki bi mu bilo ljubše, da se tisočletja ohrani v kakem mavzoleju, bo lahko dal svoje telo po smrti pokakreniti. Pri poizkusu z ribo je trajala galvanična procedura štiri dni, ker se je delalo počasi, da se ohranijo vse posameznosti živali.

Cena za pokakrenjenje človeškega telesa bi znašala približno petindvajset do trideset tisoč dinarjev. Postopalo bi se tako-le: Ko je telo temeljito očiščeno, osušeno in desinficirano, se prevleče s tanko plastjo parafina ali voska; vosek se potroši z grafitom. Na ta način se ohradijo potomcem točni obrisi telesa, poteze v obrazu in celo lasje, oziroma brada.

Ker je telo popolnoma prevlečeno s kovinsko plastjo, zrak ne more prodrati v notranjost kože in je ohranitev skoraj popolna. Na ta način je možno ohraniti velike nesmrtnike se poznim generacijam.

Najcenejše galvanično konserviranje je ono s pokakrenjenjem telesa. Kdor pa ima dosti pod palcem, si da svoje mrtvo telo lahko poplatintiti ali pa tudi pozlatiti.

Colombo Ceylon Tea

je v ved svoje izredne jakosti in fine arome cenejši od vsake druge znamke; zahtevajte ga pri nakupu v lastno korist. 1924

„Najboljša šivilja Francije“

V Parizu se je to dni vršila zanimiva tekma. Štirideset najboljših šivilj se je borilo za častni naslov: »najboljša francoska šivilja«. Pogoji tekmovanja so bili zelo strogi. Vsaka šivilja je smela prinesiti s seboj samo gotovo število igel, predpisano množino sukanca in merilo. Komisija jim je nato dala skico za platneno obleko, katero so morale izvršiti še istega dne; za obleko iz rnega črpe-

satina sta bila določena naslednja dva dneva; vsaka je dobila poleg tega še svoj mannequin in strogi pravilnik, v katerem je bilo pod kaznijo izključitve zabranjeno, rabiti kake druge pripomočke ali posvetovati se med seboj.

Izid tekmje se ni znan; vsekakor pa se zmagovalki v tej tekmi obeta lepa bodočnost.

Moderna tehnika

„Ersatz“ v nemški industriji

Pri poslednjih pogajanjih v Londonu se je tudi mnogo govorilo o nemški kemični industriji, ki je naravnost ogromna. Marsikdo pa morda ne vé, da je ena izmed zelo cvetočih panog te industrije proizvodnja tako zvanih »ersatzov«. Ersatz — nadomestek, vojna beseda, kdo je ne pozna? Ko Nemčija ni več dobivala naravnega kavčuka, je začela izdelovati umetnega; ker ji je bilo nemogoče uvažati soliter in amonijak, ju je začela pridobivati iz ozračja, in ker ji je nedostajalo bencina za letala in avtomobile, si je izmislila sredstva, da jih je proizvajala kemičnim putem. In po večini niso Nemci s tem iznašli nič novega, oni so le v praksi in industriji uporabili iznajdbe po večini francoskega izvora.

A čudno, minila je vojna, preteklo je šest let, Nemčija pa živi še vedno v času »ersatzov«, in še celo bolj kakor med vojno. Danes je vendar enostavnejše in cenejše dobivati kavčuk iz Konga, bencin iz Rumunije in Poljske, soliter iz Čile, Nemčija pa te produkte še vedno izdeluje umetnim putem. Naprave, ki si jih je v ta namen zgradila med vojno, je še povečala in izpopolnila. Čudno pri tem pa je, da smatra Nemčija te svoje naprave za državno tajnost, ki jo skrbno varuje pred javnostjo. Tako je bil n. pr. neki novinar, ki je poročal o Oppanskih tovarnah (kjer izdelujejo soliter in amonijak iz zraka) v list »Rot. Fahne«, obtožen veleizdaje. Zato je seveda zelo težko, dobiti kake podrobnosti o teh nemških napravah. O tem poroča Kopaczewski, ki namerava izdati knjigo o povojni tehniki v Nemčiji, v pariškem »Matinu«.

V nemških listih, pravi, ne najdeš nobene besede o tovarnah, ki izdelujejo nadomestke. Tudi v znanstvenih revijah ne. Vse, kar se izve, se izve le osebnost ali pa iz dopisovanja, v odlomkih. V Nemčiji vlada zdaj po vojni še mnogo bolj kakor pred vojno doba nadomestkov. Zdi se, kakor da imajo Nemci pravcar strah pred vsem, kar je pravo: oni izdelujejo žimo in bencin, kavčuk in maščobo, vse vprek. Tako si n. pr. lahko predstavljate v Nemčiji avtomobil, na katerem je edino železo pravo železo, kakor ga izdelujejo drugod, vse drugo pa je umetno, s pnevmatikami, oljem in karoserijo vred.

Kar se tiče tajnosti, s katero obdajajo Nemci svoje umetne proizvode, je taven in širši krogom nepoznan le način izdelovanja v velikem. Kajti osnovna ideja, izum sam je po večini francoskega izvora. Ze Bouchardier je mislil na umetni kavčuk, Sabatier pa je izumil način pridobivanja solitra iz zraka in pretvarjanje težkih olj v motorna olja. Nemci pa so te iznajdbe izrabili in izpopolnili in ustvarili ogromna podjetja, ki jim proizvajajo nadomestke ceneje kakor bi jim jih proizvajale tovarne v malem obsegu.

A zakaj vse to? Ni težko ugeniti. Nemci hočejo biti pripravljeni na eventualne bodoče vojne, oni se hočejo zavarovati pred blokado, da lahko nekega dne poroko: Vse, kar potrebujemo, imamo doma. Nihče nas ne more izstradati, ne v doslovnem ne v prenesem pomenu besede. To nemško mišljenje dobro ilustrira sledeča šala v monakovskem »Simplicissimus«, kjer nemški profesor pravi: Za enkrat se dovoljujemo uvoz oranž, toda, ko se hant bo zdelo, si bomo sami začeli izdelovati nemške oranže.

Povodno kolo. Povodno kolo (bicikel) je v istem razmerju napram navadnemu kolesu kakor hidroplan napram aeroplanu: pri tem kakor pri onem so kolesa nadomeščena z malimi splavi. Dva splava, dolga po štiri metre, služita kot baza, na njih pa je pritrjeno ogrodje — podobno kakor pri navadnem kolesu — s sedlom in vodilom. S pritiskom na pedali poženeš trorogljati vodni propeler — in že se pelješ po vodni gladini. Ves transmissijski sistem je zaprt v neprodušnem okviru, tako da voda ne more do njega. Če pritiskaš na pedali v istem zmislu kakor pri navadnem kolesu, se vozilo giblje naprej, če pa v obratnem zmislu, pa nazaj. S pomočjo vodila se da aparat obratati poljubno na obe strani. Vsak nerod-

než lahko sede na to kolo: ni se mu bati, da bi izgubil ravnotežje kakor na zemlji, kajti splava nikdar popolnoma ne zapustita vode. Tudi ni nevarno zajeti vodo, ker sta splava trdna in ne propuščata vode. Skratka, idealen aparat. Brez prevelikega napora je mogoče doseči na tem povodnem kolesu hitrost deset kilometrov na uro. Paziti pa je seveda treba, da ne zaideš v preplavljeno vodo. Praktičen je ta aparat za vožnje po rekah, ribnjakih in jezerih. Ker je zelo enostaven, ni preveč drag in marsikomu laže dostopen kakor čoln, vsled česar ga ponekod v Franciji že uporabljajo ribiči, lovci in prebivalci ob obalah rek. Nekateri drzni sportniki se celo že pripravljajo, da bi na njem preplavali Rokavski preliv. Neprevidno bi pa bilo, uporabljati ga v nemirnih vodah in o priliki burje in valov.

Kukalo kot očala. Vsakdo, ki je že kdaj imel kukalo v rokah, vé, kaka muka je držati kukalo stalno pred očmi. V gledališču bi še šlo: tam se lahko nasloniš z rokami na stol. Toda zunaj na lovu, pri dirkah in tekmah ne moreš rok nikamor nasloniti in kukalo moraš kmalu odložiti vsled utrujenosti. Morda bo zanimalo tudi katerega izmed naših čitateljev, da so ponekod — pri nas seveda še ne — že na prodaj aluminijasta kukala, ki niso dosti težja od navadnih očal ter so opremljena — kakor očala — z ročaji, ki se zataknejo za ušesa.

Varnostne naprave na avtomobilih

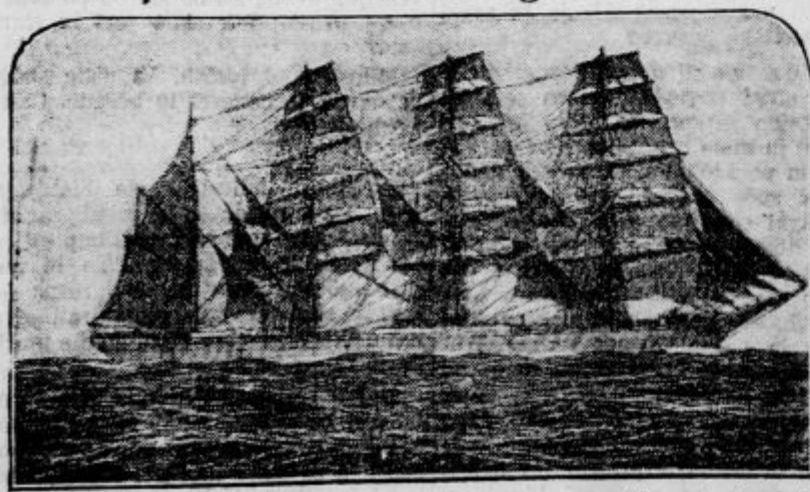
Avtomobilske nesreče so na dnevnem redu. V velikih mestih ni dneva, da bi avtomobili ne povzročili kakega človeka. Problem varnosti pešcev pred avtomobili so poizkušali rešiti že na razne načine. Zanimiva je priprava, ki jo je te dni preizkušala policija v Parizu pred komisijo raznih izvedencev-inženjerjev. Izumil jo je šofer Lancereau iz Montpelliera, ki je nekoč sam povozil mlado dekle in je od tedaj vedno premišljeval, na kak način bi popravil to svojo krivdo.

Priprava obstoji iz dveh močnih mrež, kojih ena je pritrjena pred kolesi navpično, druga pa pred radiatorjem vodoravno; obe sta zvezani po električni žici z motorjem, ki se takoj ustavi, če navpična mreža zadene ob pešca; obenem pa pešcu izpodnese mreža noge, da se prav lepo vsede v vodoravno mrežo.

Poizkusi so izpadli v splošno zadovoljnost; priprava se bo obnesla posebno v mestih, kjer avtomobili ne smejo voziti s preveliko hitrostjo

Solska jadrnica francoske trgovske mornarice

Za izobrazbo pomorskih častnikov je poleg dobrih šol na kopnem potrebna tudi praktična šola na morju. Najboljša, a tudi najtežja šola za plovbo pa je jadrnica. V ta namen je francoska trgovska

mornarica preuredila največjo jadrnico, ki jo je dobila od Nemčije, za šolsko ladjo in jo pod imenom »Le Richelieu« izročila te dni njenemu namenu.

Ustava jugoslovenskega Sokolstva

5prejeta na II. jugoslovenskem sokolskem saboru v Zagrebu dne 18. avgusta 1924.

1.

Jugoslovensko Sokolstvo ima namen, vzgajati pripadnike jugoslovenske in drugih slovanskih narodnosti v Jugoslaviji telesno, moralno in duševno do najvišje dosegljive popolnosti v zmislu Tyrseve sokolske ideje. Ta vzgoja se mora vršiti v narodnem, demokratskem in naprednem duhu, stremeci za tem, da postane ves narod deležen te vzgoje. K sokolski organizaciji pristopajo člani prostovoljno.

Jugoslovensko Sokolstvo je združeno v edinstveni državni organizaciji. Ta lahko postane član sokolske organizacije, ki združuje v sebi dve ali več državnih slovanskih organizacij, ustanovljenih na podlagi Tyrseve sokolske ideje, ali član mednarodne organizacije, ki ima za nameno podobno ali enako vzgojo narodov ter sprejema samo države, predstavljajoče organizacije, in ni ustanovljena na podlagi stanovskih ali verskih načel.

2.

Član jugoslovenske sokolske organizacije postane lahko vsak dorasel Jugoslovian ali pripadnik drugega slovanskega naroda brez razlike spola, ki priznava osnovna načela jugoslovenskega Sokolstva ter je v svojem življenju neomadeževan, brez ozira na poklic, stan, svetovno naziranje in vero.

Razen članstva spadajo v Sokolstvo vsi oni mlajši pripadniki, ki se udeležujejo sokolske vzgoje: sokolska deca in sokolski naraščaj.

3.

Jugoslovenska sokolska organizacija združuje:

a) sokolska društva, ki izvršujejo direktno vzgojo članstva in pripadnikov po vzgojni metodi, ki je utemeljena v sokolski ideji in po navodilih, ki jih izdajajo višje organizacijske enote;

b) sokolske župe (z okrožji), združujoč v višje enote sokolska društva;

c) sokolski savez, ki združuje sokolske župe.

Savez, združujoč jugoslovenska sokolska društva in neposredno sokolske župe, se imenuje Jugoslovenski sokolski savez (okrajšano JSS.) in je vrhovni organ jugoslovenskega Sokolstva.

Jugoslovenski sokolski savez upravlja in vodi

a) glavna skupščina saveza, ki se sestaja redno vsako leto ali tudi v izrednih primerih in so na njej zastopane vse župe po voljenih odposlancih, katerih število odgovarja velikosti župe;

b) odbor JSS., ki se sestaja po potrebi na poziv saveznega starešinstva in je v njem zastopana vsaka župa po enem zastopniku;

c) starešinstvo JSS., ki je izvoli glavna skupščina. Ono je izvršilni organ glavne skupščine in odbora JSS. ter postopa samostojno z odgovornostjo napram skupščini JSS.

Sokolsko vzgojo v Jugoslovenskem sokolskem savezu vodijo ter izvršujejo tehnični organi, in sicer:

a) zbor župnih načelnikov,

b) savezno načelnništvo in savezni tehnični odbor, ki posluje po posebnih pravilih.

Pravila, pravilnike in poslovnike, ki se nanašajo na upravno in tehnično vodstvo jugoslovenskega Sokolstva in ki predpisujejo delovanje žup in društev v analognem smislu, kakor je to določeno za savez, določajo ali izpreminjajo:

a) za upravno vodstvo jugoslovenskega Sokolstva glavna skupščina JSS. in provizorno do končne odločitve tudi odbor JSS.;

b) za tehnično vodstvo zbor župnih načelnikov.

Glavna skupščina JSS. sporazumno z zborom župnih načelnikov rešuje tudi načelna vprašanja, ki zadevajo organizacijo jugoslovenskega Sokolstva, in sicer v okviru ustave jugoslovenskega Sokolstva.

Predstavniki jugoslovenskega Sokolstva na zunanji je od glavne skupščine izvoljeno starešinstvo JSS., oziroma starosta JSS. ali njegov namestnik; voditelj vzgojnotehničnega delovanja pa tehnični odbor JSS., odnosno od glavne skupščine na predlog zbora župnih načelnikov izvoljeni načelnik JSS. ali njegov namestnik.

4.

Jugoslov. sokolski sabor rešuje načelna vprašanja, ki se nanašajo na življenje in delovanje jugoslovenskega Sokolstva. Razen tega odločuje sabor tudi o stvarih, ki jih glavna skupščina JSS. smatra za tako važne, da je zanje potrebna odločitev zbora, in o sedežu starešinstva JSS.

Jugoslovenski sokolski sabor tvorijo delegati žup in društev, in sicer tako, da odpade

a) na vsako župo do prvih tisoč članstva po en delegat, za vsakih daljnjih tisoč članstva po en dodeljeni delegat, računši pri tem prekoračenih pet sto za polnih tisoč;

b) na vsako društvo po en delegat.

Sabor posluje po poslovniku, ki je v ljaven, dokler ga ne izpremeni novi sokolski sabor.

Jugoslovenski sokolski sabor skliče staršinstvo JSS. po sklepu glavne skupščine JSS. Ono pripravlja za sabor potrebno gradivo.

5.

Vsa materialna sredstva za vzdrževanje sokolske organizacije nosijo posamezni člani, ki plačujejo

a) društveni prispevek (porez), kakor ga določi društvena glavna skupščina,

b) poseben prispevek za župo, ki ga določi župna glavna skupščina; za poravnane tega poreza so odgovorna društva,

c) poseben prispevek za savez, ki ga določi savezna glavna skupščina; za poravnane tega poreza so odgovorne župe.

Razen tega je dolžno članstvo doprinesati vsake materialne žrtve, ki jih sklenejo glavna skupščina JSS., oziroma za župe in društva njihove glavne skupščine.

6.

Članstvo (moško in žensko) in pripadniki jugoslovenskega Sokolstva nosijo ob prilikah skupnih nastopov, ki se smejo vršiti samo po določenih pristojnih upravah in tehničnih organov, enotna oblačila: telovadne in slavnostne kroje.

Telovadne in slavnostne kroje določa in izpreminja za vse enotno glavna skupščina JSS.

Članstvo in pripadniki smejo nositi na svojih civilnih oblekah posebne znake, ki izpričujejo pripadnost k sokolski organizaciji. Te znake in pravila za nošnje predpisujejo glavne skupščine JSS.

Vsak član sokolske organizacije ima posebno legitimacijo s sliko in katastral-

no številko in je dolžan pokazati legitimacijo vsakemu članu, ki se mu izkaže s sokolsko legitimacijo. Ob izstopu ali izključitvi je vsak član dolžan vrniti legitimacijo in sokolski znak.

7.

Vsak član sokolske organizacije je dolžan, pokoriti se predpisom organizacije in odredbam pristojnih organov, ki so ustanovljene po pravih, pravilnikih in poslovnih.

Društva se morajo pokoravati predpisom žup, župe pa predpisom saveza. Kdor se ne pokorava, se izključa iz organizacije.

8.

Uradno glasilo jugoslovenskega Sokolstva je «Sokolski glasnik», ki ga izdaja starešinstvo JSS.

Uradne objave v «Sokolskem glasniku» obvezujejo vse prizadeto članstvo in organe posameznih edinic k točnemu izpolnjevanju.

9.

Člani sokolske organizacije se medsebojno nazivajo brate in se tikajo, članice se nazivajo sestre in se medsebojno tikajo. Člani in članice se medsebojno nazivajo brate, oziroma sestre, toda tikajo se samo, če to dovoljuje njihovo izvensokolsko medsebojno razmerje.

Člani in članice sokolske organizacije, če nosijo na sebi kak zunanji znak članstva, se medsebojno pozdravljajo s pozdravom: Zdravo!

10.

Ta ustava, ki jo je potrdil II. jugoslovenski sokolski sabor dne 18. avgusta 1924, ostane v veljavi, dokler je ne izpremeni ali nadomesti z drugo ustavo bodi sokolski sabor.

Grobne spomenike
marmornate plošče za pohištvo in vsa druga kamnoseška dela, kakor tudi izdelke iz umetnega kamna priporoča
F. TOMAN
kamnoseški mojster
LJUBLJANA
Resljeva cesta št. 30.
1886a

LOVCI! LOVCI!
Prvovrstne lovske puške, municija, lovske potrebščine, najcenejša strokovna delavnica za popravila, naprava novih kopit, montaža daljnogledov, graviranje itd.
Tvrda „**SOLIDUM**“, Ciril Jelenc
v Kranju št. 1.
5028-a

LOKOMOBILI 10-600 HP
WOLF-LANZ novi ili potpuno generalno popravljene i iskušane sa TVORNICKIM JAMSTVOM i MONTAZOM
Sirovovuljni - Diesel - upojni plin - motori
BRAĆA FISCHER D. ZAGREB
Pantovčak 1 b. Pogledajte naše veliko skladište.
1878a

Poceni češko perje!
Kilogram sivoga opuljenega perja 70 Din, napol belega 90 Din, belega 100 Din, boljsega 120 in 150 Din, mehkega, jakoga, puha 200 in 225 Din, boljše vrste 275 Din. Posiljavne carine prosto, proti povzetju, od 300 Din naprej poštne prosto. Vzorec zastoj. Blago se tudi zamenja in neugajajoče vzame nazaj. Naročila samo na trdko **BENEDIKT SACHSEL, LOBEZ št. 46 pri Plaznu** (Češkoslovaška). Poštne pošiljke trajajo iz Češkoslovaške v Jugoslavijo okrog 14 dni. 4600a

Afrik in žimo
nudi v vsaki množini po najnižjih cenah **Rud. Sever** specialna zaloga tapet, izdelkov in potrebščin
Ljubljana, Gospodarska c. 6.
5020a

Produktivna zadruga za lesno industrijo
Z. Z. O. Z. v **CELJU** 5043a
tovarna za okvirne late, ovalne okvirje, pozlatorska dela in druge lesne izdelke, je z vsemi stroji, orodjem, skladiščem in zalogo
takoj naprodaj.
Obrat električen. Za strokovnjaka sigurna eksistenca, ker so izdelki brez konkurence.
Ponudbe na gornji naslov.

Šentjanski premog
vseh vrst in vsako množino, v čisto opranem stanju nudi, za takojšnjo dobavo
Prodajni urad šentjanskega premogovnika
AND. JAKIČ
Ljubljana, Krekov trg 10 1018-a

Ročni pletilni stroji (Handstrickmaschinen), nemški fabr.
Stroji za okroglo pletenje (Rundstrickmaschinen), avtomatični, ameriški fabrikat.
Sukala (Spulmaschinen), nemški fabrikat.
Stroji za sirovo pletenje (Rauhmaschinen).
Igle vseh sistemov, so stalno v zalogi pri
Alfredu Kozma, Osijek 1., Županijska ulica 42.
Glavno zastopstvo tvrdke Felix Lederer, Wien.

VINO
PODRUŽNICA
vinarske zadruge
„**LJUTOMERČAN**“
za ljutomerski in ormoški okraj v Ljubljani, Stara pot št. 9 poleg vojaške bolnice
nudi svoja zjamčeno
pristna ljutomerska vina
po ugodnih cenah in pod solidnimi plačilnimi pogoji.
VINO 650/a

Prostovoljna dražba
se vrši dne 6. t. m. od 9. do 12. in od 14. do 18. ure na Sv. Jakoba nabrežju št. 31. Prodajalo se bo: visoke in nizke omare, postelje, živalni stroj, stenska ura, kredenco, lepe posteljne odeje, obleke, perilo, porcelan, slike itd.
4972-a

L. MIKUŠ
LJUBLJANA, Mestni trg 15
izdelovatelj dežnikov.
Na drobno! Na debelo!
Zaloga sprehajalnih palic.
Stari dežniki se nanove preoblecijo

Trgovina z mešanim blagom
v centru Maribora na prvovrstnem prostoru se radi družinskih razmer ugodno prodaja. Ponudbe pod „Zasigurana eksistenca 296.“ na podružnico „Jutra“ v Mariboru.
5011a

Za ženske in otroke!
Velika izbira pletenih jopic, bluz, jumperjev, kostumov, pelerin, kopic in jutranjih oblek, vse lastnega izdelka in po zelo nizki ceni.
Naročila po meri se izvršujejo v najkrajšem času in po vsacega želji v lastni pletarni.
Marlja Vezjak
Maribor, Vetrinska ulica 17.
1911/a

Primarij dr. Ješe
ordinira zopet kakor prej
od 1/11. do 12. ure dopoldne.
5053a

Josip Pernuš
obl. preizkušeni mestni tesarski mojster v Kranju prevzema po danih kakor tudi po lastnih načrtih zgradbo mostov, jezov, hiš, vil ter razna gospodarska poslopja, cerkvena ostrešja, stolpne strehe ter ostrešja za industrijske stavbe v večjih prostih razpetinah, balkone, vrtnice, utice, verande in stopnice. 5026/a

Cement H. Petrič
LJUBLJANA
Gospodarska 16
Telefon 343
1893/a

Vratarja
išče tvornica za čimprejšnji nastop. Oženjeni brez otrok samo absolutno trezne in zaupljive osebe naj vpošljejo svoje poudbe z navedbo plače in prepisi spričeval. Stanovanje, razsvetljava in kurivo brezplačno. Prednost imajo oni, kateri obvladajo nemški jezik. Ponudbe pod šifro „Vratar III-A-43“ naj se vpošljejo na INTERREKLAM D. D., Zagreb, Palmoticeva ul. 18.
4962-a

Najstarejša slovenska plesarska in ličarska delavnica
IVAN BRIGELJ
Dunajska cesta 16
se priporoča. 13
izvršitev točna. Cene zmerno.

Idealno posestvo
91/2, orala zemlje z vinogradom, vilo, gospodarskim poslopjem, 15 minut od postaje Konjic, vznožje, z vsem letošnjim pridelkom in kletarskim inventarjem se zaradi starosti ugodno prodaja. Naslov pove uprava „Jutra“ v Mariboru pod šifro „Vinograd“. 4983-a

ADVOKAT
Dr. Henrik Tuma
naznanja, da je odprl pisarno na Dunajski cesti števil. 12/I.
5054a

„THE LONDON DIRECTORY“
(Londonski adresar)
izhaja vsako leto
ter vsebuje pokrajinske in tujezemске oddelke, ki so razdeljeni po strokah, v petih jezikih.
Ta adresar omogoča trgovcem direktno obvešanje s trgovci in tovarnarji v Londonu, provincijalnih mestih in industrijskih središčih Anglije, Irske, na vsem evropskem kontinentu, Ameriki itd. Adresar vsebuje okrog 250.000 imen, naslovov in drugih podrobnosti, razvrščenih pod več kot 2000 strokovnih seznamih, v katerih so vključeni
eksportni trgovci
s podrobno označbo blaga, ki ga izvažajo, razen tega pa tudi kolonijalne in tujezemске trge, ki jih zalagajo s svojim blagom.
Parobrodne družbe
in pristanišča, ki jih njihove ladje obiskujejo ter približen čas njihovega plovanja.
Oglasi trdk, ki žele svoje zveze razširiti ali onih, ki iščejo agenturska zastopstva se tiskajo v velikosti ene cole (2 1/2 cm) za 1, 10 sh O d, (1 funt Sterling 10 šillingov) za vsako uvrščenje, če se to zgodi pod raznim oddelki. Večji oglasi od 2 g do 16 g.
Omenjeni adresar je neobhodno potreben vsakemu, ki se zanima za prekomorsko trgovino, ter stane 1 izvod 2 funta poštne prosto, ako se denar pošlje istočasno z naročilom.
The London Directory Co., Ltd.,
25, Abchurch Lane London, E. C. 4, England.
Naročila za adresar in oglase sprejema **ALOMA COMPANY.**

Veridicus

Pater Kajetan

Roman po ustnih, pisanih in tiskanih virih

51
«Moj Bog, kaj naj storim? Ti veš, da sem stopil radovoljno, iz notranjega prepričanja v Tvojo službo in da sem hodil vedno zvesto po potih Tvojega Sina. Pokaži mi zdaj pravo pot! Drobniča nočem posnemati, še manj p. Danijela. A kam naj se obrnem? Kaj je moja dolžnost? Moj Bog, umiri mi sree, razsvetli moj razum, da spoznam, kaj je Tvoja volja!»
A križ molči... Jaz pa sem beden, beden...

Kakor bi bili zlili na plamen sod petroleja! Moje hrepenenje plapolalo do neba. Zdaj, ko ne smem v Log, so moje misli neprestano le tam, se peča moja domišljija le z Minko. Ponoči sanjam... ah, kaj so sanjam! Nikoli nisem videl, kaj šele storil, kar vidim in dojam v sanjah. Sredi noči vstajam, klečim na tleh in molim. Zdaj šele razumem strašne vizije sv. Antona puščavnika. A prežene jih le delo, utrujenje.

P. Joahimu poragam dopoldne v knjižnici, mu prenašam po lestvi težke fascikle na visoke police, urejam folijante in knjige, brišem in snažim, pometam pajčevine ter odnašam pol stotlja star prah v vrhoma polnih zabojih.

Knjižnica je tako ogromna, da bi potreboval par let, ako bi hotel prečitati samo naslove vseh knjig. Visoka obokana dvorana ima police ne le po vseh širih straneh, nego tudi na obeh galerijah. Šest stopnic vodi iz dvorane navzgor na hodnike, ki se vijajo med dvojno vrstjo knjig okoli in okoli. Tu so prave knjižne dragocenosti, redkosti iz 16. veka, čudovito krasni tisk, najstarejše florentinske izdaje latinskih klasikov, norimberški prvi tisk grških avtorjev in vulgate iz Londona. Baj je tu celo nekaj inkunablov. P. Joahim trdi, da jih je imel v rokah, a kje so, se ne more spomniti.

Toda knjižnice ne uporablja nihče. Knjige leže že desetletja, ne da bi kdor zahteval katerokoli. Teden dni sem delal vsako dopoldne kakor hlapec, ves potan in prašen. Popoldne mora starec Joahim počivati, ker je čisto oslabele. Zdaj pa je celo popolnoma omagal in ključa samostanske knjižnice ne zaupa izpod svoje trde blazine nikomur.

Naslednji teden sem pomagal p. Benediktu in prepisoval glasove različnih njegovih novih skladb za naše pevce. Pisal sem od zore do mraka in prenehal le, kadar so bile skupne molitve v koru. Toda tudi prepisovanja not je bilo prekmalu konec.

Delati s prijateljem Benediktom je zelo prijetno, ker mi je odprl nove vidike na melodično-idejno vsebino skladb. Glede

harmoničnih in vobče tehničnih zanimivosti in značilnosti raznih skladateljev pa mi je predaval parkrat vse popoldne. To so bile užitek bogate ure.

Kadar sem bil sam, mi je postalo kajpada tem neznošneje. Benediktov poziv «Sapere aude!» (Imej pogum, biti moder!) mi ne dá več miru. Njegov klic: «Stori svojo srčno dolžnost!» mi ne gre iz spomina. In ž njim vred slišim Klinarjev in Drobničev glas: «Beži in reši se!» — pa obupni vzdih Minkin: «Ljubezni je vse mogoče»...

Danes sem dejal Benediktu:
«Ves čas premišlujem o besedah, ki si mi jih dejal, ko sem ti razkril svoje srce. A če te gledam, kako srečen si v samostanu, tvojih besed ne razumem. Mene učiš, naj imam pogum, biti moder, a ti sam...?»

«Saj to je! Jaz sam ga nisem imel, in sem zato nesrečen,» je odgovoril.

«Ti — nesrečen?»

«Pustiva to! Ne kličiva mrtvih iz grobov!» je dejal hipoma nračen. «Samo to vedi: na moji duši leži greh, ki si ga ne odpustim nikoli, greh, ki je ubil najplemenitejšo dekle, mene pa storil zločinca.»

«Kaj li govoriš! Taka samoobtožba —!»

«Da, sam sem se obtožil, da sem iz strahopetnosti in samoljubnosti pogljal bitje, ki me je ljubilo nad vse ter mi žrtvovalo vse, v smrt; a sam sem se zato tudi obsodil v to ječo do smrti. Dovolj: povedal sem ti vse; po detajlih pa ne vprašuj.»

Sihl nisem več vanj. Zdaj ga razumem...

Zvečer pa se je Benedikt že v temi pritihoval k meni. Prinesel mi je knjig, samih glasbenih.

«Studiraj, poglobi se!» je rekel. «Klavir imaš. Ako česa ne bi razumel, — jaz sem ti na razpolago... A zdaj ne smeni priti več k meni — niti ti ne smeš k meni. Prior je prepovedal najino občevanje. Samo še štirinajst dni že vzdržiš. Bodi mož! Ako pa hočeš komu pisati, mi izroči pismo jutri po obedu!»

Sesedel sem se na stol in buljil v duri, ki so se urno zaprle za njim.

Tako so me torej osamili, da se temeljiteje spokorim in da se čimprej ozdravim svoje bolezni. Toda misli ni mogoče ukleniti in čuvstva obletavajo tem bolj hrepenenče vilo v Logu.

Moje oče umira, a prior mi ne dovoljuje, da bi odpotoval k njemu! Saj ne morem verjeti, da je tolika srčna kamenitost mogoča... Ze trikrat sem bil pri njem, a vse moje prošnje so zaman.

Kaj naj storim? —

Jože mi je pisal:

«Ze drugi Ti pišem. Očka se je nekaj prehladil, leži in vsak dan je slabši. Na koncu je. Samo o Tebi govori in prosi, naj Te pokličemo. Zakaj ne prideš? Zadnjič Te hoče videti. Ze dvakrat je bil previden. Pridi! Urška in Janezek mu strežeta

kolikor moreta, a želi si le Micikine postrežbe. Ako bi mu Micika postlala, bi bil zadovoljen, in ako bi mu Micika kuhala, bi se lahko jedel in ozdravel. Tako pa ga na postelji bole kosti in ne tekne mu nobena jed. Vsak čas se spominja Vaju in sprašuje, ali smo Vaju že poklicali. Pridi torej čimprej, če hočeš očeta videti še živega. Do nedelje pa, mislim, ne bode več živi...»

Izročil sem priorju pismo, a ledeno je vprašal:

«Odkod pa imate to pismo? Kdo vam ga je vtihotapil?»

Molčal sem, saj nisem mogel povedati, da mi ga je poslal Grčar po p. Benediktu. Prvo pismo so mi očitno utajili in zaplenili.

Zato sem odgovoril:
«Dober človek, ki ima vest in dušo, mi ga je poslal. Prvega pisma nisem prejel, ker mi ga je brat pač pisal naravnost na samostan.»

«Z nikomer si nimate dopisovati,» me je zavrnil prior. «A kdo je ta Micika, ki se omenja v vaši družbi?»

«Dekle, ki je s svojo dobroto očetu priraslo na srce.»

«In tudi vam, nesrečnej! To je vaša bivša kuharica, ženska skušnjava, ki vas zaveja v greh in večno pogubljenje! — Nikamor ne smete.»

«Ali bodite vendar človek! Moj oče me s smrtno posteljo kliče k sebi! Dovolite — vrnem se čimprej!»

«Ne! Kazni ne smete prekiniti. Idite in molite za starega moža!»

«Rotim vas, gospod prior! Sam pojdem k očetu. Ni je in ne more biti prepovedi, ki bi sina zadrževala od očeta, ki umira in ga hrepenenče pozivlja!»

Zaman. Okrenil mi je hrbet in me dal po dveh bratih odvesti zopet v celico...

Se dvakrat sem bil pri priorju, končno mi je zagrozil, da me da zapreti v samotno ječo tik grobnice.

Ah, saj ne morem verjeti, da je vse to mogoče. Po celi begam, ječim, krčim pesti in razmišljam: kaj naj storim?

Danes je že petek! A v nedeljo svojega očeta ne najdem več živega. Strašno! — — — — —

Pravkar je bil pri meni Benedikt. Prinesel mi je Micikino pismo. Ona se je že odpeljala v Ljubljano.

Vse sem mu povedal in sklenil, da uidem... Ne morem drugače. Naj store z menoj karkoli: očetovo željo izpolnim.

Ponoči se splazim na vrt in pojdem do prve vasi. Tam najdem voznika, ki me odpelje do postaje. Okoli ene odhaja vlak. Zjutraj bom pri očetu.

Pozaklenil sem vse svoje predale in poskril note v knjižnico. Tule moj dnevnik vtaknem pod desko v tleh pod omaro.

Zdaj je deset. Vse v samostanu že spi. Jaz čakam, da vžide mesec izza gore, potem skočim skozi pritično okno tik reflektorja.

Očka zlati, še zadnjič naj te vidim, še zadnjič naj ti povem, da sem ti hvaležen za vse, celo za vse bridkosti tega strašnega življenja!

Kaj kupiš najugodnejše?

Svilene flon nogavice . . . . . 39 Din
Volneni jumperji . . . . . 68 Din
Zimske tricot rokavice 25 Din
Crép de Chine 95 Din in 130 Din
Damski perilo kos 39 Din, garnitura 84 Din in razno drugo blago po konkurenčnih cenah.

A. Šinkovec nasl. K. SOSS
Mestni trg 19. 1919/a II

PERJE

1900/a

za zglavnike, puh za pernice, žimo, afrik in cvilh za žimnice, platno za prtice in vse drugo posteljno perilo, odeje živane in flanelaste, preproge, zastore, postelje in kavne garniture, namizne prte, prodaja v velikanski izbiri in čudovito nizkih cenah veletrgovina **R. Stermecki, Celje, št. 331.** Ilustrovan cenik zastoj! Trgovci dobe engros cene.

MARIJA ROGELJ
Ljubljana, Sv. Petra cesta 26

priporoča svojo bogato zalogo modnega blaga, cajga, parhenta, bele, rjave in modre kotenine, cvilha, belega in rjavega platna za rjuhe, finih klotov, lepih rut in šerp, kravat, volnenih jopic in nogavic.

Velika izbira. Dobro blago. Nizke cene,

Ledenico

zidano ali amerikansko, ki v resnici led drži, vam napravi po načrtu ter isto izvrši kakor tudi ostrejša do 40 metrov v svetlobi brez podpor

Špeciialna trvrška 1889 a

Franz Pust, tesarski mojster
LJUBLJANA, Strelška ulica.
Zahtevajte načrte! Zahtevajte načrte!

Nosite Berson gumí pete in podplate

S tem si prištedite mnogo denarja in očuvate Vašo obutev. **BERSON** gumí pete in podplati so trpežnejši kakor usnje.

IVAN ZAKOTNIK LJUBLJANA
Dunajska cesta št. 46
Telefon št. 379 mestni tesarski mojster Telefon št. 379

Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostrejša za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje i. t. d.

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žaga. Tovarna furnirja.

Najvišja odlikovanja PARIZ, LONDON, Dunaj

S. MATTE
tovarna kožuhovine
Največje podjetje naše države.

Barvanje kakor v Leipgu. Na debelo!
Strojenje in konfekcioniranje. Na drobno!

Najnovelji modeli, kožuhovinasti obrobi in obšivi.

Strojenje na irhovino. Popravila in preobnove. Nakupovanje kož.

Naročila in prodaja v Ljubljani, Sodna ulica št. 5.

Edino prave „Geiser“ čevlje in lovske čevlje dobite le v novo urejeni trgovini in delavnici

J. BRAJER
1863 LJUBLJANA
Turjaški trg (Breg) 1.

Istotam se izdelujejo vseh vrst čevlji po meri in vse vrste tržnih pločev.

Trgovci popust! Čene solidne! Postrežba točna!

DRVA
trboveljski premog
H. Petrič
LJUBLJANA
Gospodsvetska o. 16.
Telefon 343.

J. Stjepušin
1840 a Sisak

priporoča boljše tamburice, strune, partiture in ostale potrebščine za vsa glasbila.

Novo poslopje v Ljubljani

primerno za tovarno ali večji obrt in stanovanje naprodaj. Pojasnila daje Aloma Company, Ljubljana.

Lepo posestvo

v izmeri okrog 52 oralov, obstoječe iz gospodske hiše z lepim stanovanjem, gospodarskih poslopij in prvovrstnih travnikov, primerno za živinorejo, je na prodaj po zelo zmerni ceni. — Popis posestva je resnim kupcem na razpolago pri Oglasnem zavodu Vorsiča naslednik, Maribor, Slomškov trg 16.

VZAMEM V NAJEM VEČJE POSESTVO

s 50 do 140 oralov zemlje, stanovanjsko hišo, hlevi in gospodarskim poslopjem, ne predalec od kake železniške postaje. Posestvo mora biti na razpolago edinole najemniku in mora biti na njem prostora za 40 glav živine. Ponudbe z natančnim popisom posestva in razmer ter z navedbo oddaljenosti od postaje nasloviti je na oglasni zavod Vorsiča naslednik, Maribor, Slomškov trg 16.

EVGEN LOVŠIN „RUDE IN KOVINE“
LJUBLJANA, Miklošičeva ulica št. 15.
Telefon št. 727. Brzojavlj: Rude

Zagreb: Preradovičeva ulica št. 23. - Telefon 26-80.
Beograd: Jovan T. Marković, Karadjordjeva ulica, palata „Bristol“, Telefon št. 668.

Cink, svinec, kositer, baker, svinčena pločevina, cinkova in pocinkana pločevina Cinkarne d. d., Celje, žveplenokisla glina, katran itd.

Kupujemo po najvišjih cenah: stari baker, stari svinec, remelted-cink, kovinaste ostanke itd.

SINGER ŠIVALNI STROJI so na vsem svetu poznani kot najboljši

Singer šivalni stroji, Bourne & Co., New York

Ljubljana, Selenburgova ul. 3

Prodaja na obroke

Centrala za SHS: Zagreb Maruličeva ul. 5 Zastopstva v vseh mestih

Gospodarstvo

Splošne dolžnosti davkoplačevalcev v IV. četrtletju 1924

(Opozoritev Trgovske in obrtniške zbornice za Slovenijo v Ljubljani).

I. Stanovanjski izkazi.

Do dne 30. novembra t. l. morajo vsi posestniki hiš v Sloveniji in v Prekmurju vložiti ali po svojih namestnikih pri pristojnih davčnih oblastvih hišne in stanovanjske izkaze, če so hiše dane v najem, za v najem neoddana poslopja pa zaznamek prebivalcev takih poslopij.

Tiskovine se dobivajo brezplačno pri vseh davčnih oblastvih in davčnih uradih.

II. Davek na poslovni promet.

Davčni zavezanci, ki so dolžni voditi za davek na poslovni promet knjigo opravljenega prometa (poleg podjetij, ki javno polagajo račune in družba z omejeno zavezo vsi obrati, katerih promet je presegel v letu 1923. vsoto 360.000 Din) so dolžni odpremiti davek za III. četrtletje 1924. do 30. oktobra 1924. in hkrati predložiti prijavo.

Zamudniki se še posebej opozore na svojo dolžnost ali s posebnim pozivom ali z javnim razglasom ter z zapretilom uradne ocene in rednostnih glob.

Kdor vloži nepravilno prijavo, izgubi pravico pritožbe.

III. Dospelost direktnih davkov.

Dne 1. novembra dospe v plačilo vsi direktni davki za IV. četrtletje 1924. Davčni uradi so upravičeni jih prisilno izterjati, ako se ne plačajo v 14 dneh po dospelosti in zaračunavati poleg 8 odst. terjane obresti še za opomin 4 odst. terjane zneska.

IV. Dopolnilna prenosna taksa.

Od dopolnilne prenosne takse v letnem znesku nad 500 Din je plačati tretji obrok od 1. do vštete dne 15. oktobra 1924.

Kdor ne položi predpisane vsote v določenem roku, plača poleg redne takse 8 odst. obresti in kot kazen še dvakratni znesek nepolžene takse.

Tedenski borzni pregled

Zagreb, 4. oktobra.

V elektih je bila tudi ta teden tendenca slaba. Malo prijaznejšo sliko so nudili bančni papirji, čilji nizki tečaj so se v glavnem ustalili. V večji meri je bilo prometa le v Eskomptni, ki je pretekli teden dosegla tečaj 112 v primeru s 108 v prejšnjem tednu in je pri tem povzročila tečajni tudi večerj zaključila s precejšnje vrsto tendenco. Za Jugoslovansko je bilo precej povpraševanja po 105 do 107. Tudi Slavenska je sredi tedna porasla za pet točk in je bilo na bazi povzročila tečajni precej povpraševanja. Prastrediona, Trgo, Poljo in Srpska so obrzale svojo višino od prejšnjega tedna.

Na tržišču industrijskih papirjev je bila situacija mnogo slabša, z ene strani zaradi pomanjkanja zanimanja, z druge pa zaradi pomanjkanja gotovine. Vsi ti papirji so vsak dan beležili padanje tečajev, največ v ponudbi, ker so bili zaključki zelo redki. Nekaj več se je trgovalo le v Slavoniji, ki je padla od 73 na 64. Eksploatacija je trgovala po 95 namram 100 v prejšnjem tednu, Sečerana po 800, poprej 860. Trboveljsko so ponujali po 400, prejšnji teden po 500. Edini industrijski papir, ki se drži čvrsto je Isis, ki je končal ta teden s porastom v primeru s prejšnjim. Sicer je bil promet v vseh papirjih malenkosten.

Devizni trg: dinar je notiral začetkom tedna v Curihu 7.40, pa je začel sredi tedna popuščati in je notiral predvečerjem 7.15. V petek je bila na tujih borzih zopet čvrstejša tendenca za dinar. V Curihu je zabeležil dinar porast 5 točk na 7.20. Razlogi za padec dinarja sredi tedna se tolmačijo različno. Eni dolžijo sedanjega finančnega ministra, da mu porast našega novca ni prišel prav in je delal na njegovi oslavitvi, da bolj ugodno placira že dobljena dva milijona dolarjev iz Blairrovega posojila. Razen tega sta baje Trst in Dunaj začasno ustavila svoja kritja z Din, da bi ga tako oslabil. Vendar pa ta akcija ni uspela in tudi finančni minister je, kakor vse kaže vse pod pritiskom ostrih komentarjev v časopisju opustil oslabitev dinarja, čigar tečaj se je večerj zopet normalno razvijal.

Včeraj je bilo dovolj blaga na tržišču in tuje devize so zabeležile celo nižje tečaje kot pretekli teden. Narodna banka ves teden ni intervenirala, le v četrtek je nastopila s ponudbami svojih deviz. Promet je bil ves teden slab in ni noben dan prekoračil 6 milijonov Din, razen v četrtek, ko je bilo 11 milijonov Din prometa.

V elektih je bila danes v prostem prometu tendenca neizpremenjena in promet minimalen. Prišlo je le do zaključka v Eskomptni po 110 do 111 in Jugoslovanski po 105. V devizah je tendenca nadalje oslabila. Kupci se vzdržujejo in čakajo na nadaljni razvoj situacije, vsled česar je bil promet malenkosten. Danes so se čule naslednje taksacije: Dunaj 0.1017, Italija 315.50, London 322, New York 72, Pariz 383, Praga 216, Švica 1385.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza: Pšenica (baška (5 vagonov) 360 do 362.50, oves (baški 250, kuruza baška, stara 275, srem-ska (5 vagonov) 225, moka (3 vag.) «0»

550, mekinje (2 vag.) 160. Tendence neizpremenjena.

Mariborski trg je bil večerj dobro obiskan zlasti od kmečkih prodajalcev, ki so zasedli poleg Glavnega trga in Koroske ceste tudi Vodnikov trg in Strossmajerjev dvorec. Največ se je prodajalo krompirja, čebule in zelja. Tudi špeharjev je bilo precej. Na trgu se pričinja čutiti pomanjkanje zelenjave. Mnogo je bilo perutnine, ki se je tudi dobro prodajala. Cene so stabilne, pri nekaterih pridelkih, ki postajajo redkejši pa rastejo.

S HMELJSKEGA TRŽIŠČA.

Nürnberg, 3. oktobra. Slaba kupčija. Prodanih 100 bal. Cene nekoliko oslabele.

— Nova železniška tarifa. Kakor doznava »Vreme«, se v prometnem ministertvu pripravlja nova železniška tarifa, po kateri bodo cene haje znižane za 20 do 30 odstotkov. Nova tarifa stopi v veljavo s 1. novembrom. Potrdila te maloverjetne vesti seveda še ni.

— Avstrijski vagoni za Jugoslavijo. Po vseh iz Beograda prejme generalna direkcija naših državnih železnic tekoma meseca oktobra 1500 vagonov od bivšega avstro-ogrškega voznega parka.

Protest proti stanovanjskemu zakonu

Delegati Pokrajinske zveze društev hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani so sklenili na seji dne 28. septembra 1924., na kateri so bila zastopana polnoštevilno vsa včlanjena društva kakor tudi zastopniki mest in krajev, kjer društva še niso ustanovljena, enoglasno sledečo

resolucijo,

da uvidi vsakdo škodljivost stanovanjskega zakona in upravičenost naših zahtev.

1.) Ker stanovanjski zakon z dne 30. decembra 1921. odločno nasprotuje državnim ustavi, ki garantira vsakemu državljanu neomejeno razpolaganje z osebnostno lastnino.

2.) Ker se ta zakon ne more oslanjati in sklicevati na tako izjemno opravičljive razmere, kakor so bile za časa vojne, marveč nasprotno brez pravega vzroka omejuje samo eno posebno vrsto državljanov, ki so večinoma bolj vredni ozira in potrebni zaščite, nego tisti, katere je zaščitil.

3.) Ker jemlje samo eni vrsti davkoplačevalcev po krivici pravico osebne lastnine ter je izročil lastnike starih hiš njihovim najemnikom naravnost na milost in nemilost, ki, — kakor dokazuje na tisoče vnebovpijočih slučajev, ta zakon in njega hujši pravilnik škandalozno izrabljajo v svojo spekulacijo s stanovanjskimi deli in zakon izigravajo.

4.) Ker ta zakon, dasi je bil v veljavi dolga tri leta, ni ne samo dosegel svojega pravega namena, marveč, da bi se bili vsaj premožnejši najemniki organizirali v samopomoč in začeli graditi nova stanovanja, ali da bi bil sicer pospešil gradnjo novih hiš, nego je nasprotno se tiste kroge, ki bi bili voljni kaj storiti, vsled take nezakonite omejitve lastnine preplašil od vsakega podjetja in odbil tudi tuji kapital od naše države.

5.) Ker deluje in vpliva ta zakon ves čas svojega obstanka naravnost demoralizirajoče na ljudstvo in zavaja najemnike namesto k varčnosti, k zapravljanju in razvratnosti v doslej nezasišani meri, tako da celo državni uradniki, zanašajoči se na večno zaščito, niti tistih prejemkov, ki jih dobivajo kot stanarino in kot draginjsko doklado k stanarini, nočejo plačevati za stanovanje.

6.) Ker povzroča ta zakon od dne do dne hujšo mržnjo in celo sovraštvo med gospodarji in vsled zaščite ter hujškanja vedno predrznejšimi najemniki, v mnogih slučajih vodi celo do dolgih in dragih pravd.

7.) Ker je pokazalo in dokazalo triletno praktično izvajanje tega zakona in še bolj famoznega večkrat poslabšanega pravilnika, ker je torej tudi praktično izvajanje po več mestih države pokazalo tako kruto pristranost in korupcijo raznih stanovanjskih uradov, v katerih so odločevali po krivici vedno zastopniki najemnikov, ne izzemljili niti sodišče, da je postal zakon s pravilnikom vred osmešen in osramočen.

8.) Ker je tudi ministrstvo za socialno politiko, oziroma različni dotični gospodje ministri v vsej dobi treh let niti ene od onih devetih pooblastil, ki mu jih člen 11. zakona nalaga, ni izpolnilo, niti jih ni poskušalo izpolniti za odpravo ali olajšanje stanovanjske bede in ker je s tem samo dovoljno dokazalo, da se s takimi zakoni in pravilniki do sodnega dne pomanjkanje stanovanj ne bo odpravilo, nego, da je končna in uspešna rešitev tega vprašanja v prvi vrsti odvisna od privatne inicijative in podjetnosti, ki jo pa ta nesrečni zakon naravnost uničuje.

9.) Ker je ta zakon tudi v škodo pre mnogih najemnikov, med tem tudi državnih uradnikov in uslužbencev, ki dotlej, dokler sedi množica neopravičenih zaščitencev v dosedanjih stanovanjih in z njimi na škodo hišnih lastnikov spekulira in trguje — ne pridejo do zaželenih in bolj po pravici jim pripadajočih stanovanj, posebej pa še v škodo hudo izžemanih podnajemnikov — kar dokazujejo mnoge pritožbe, ki dohajajo tudi društvo hišnih posestnikov.

10.) Ker ta zakon ni le v moralno in materijalno škodo hišnih gospodarjev,

— Soja ali ameriški fižol. Iz Trbovelj nam poročajo: Med vojno so ga imenovali kitajskega in ga tudi priporočali, ker baje bogato obrodi. Dobil sem ga letos od Alome Company pergišče, ter ga vsejal na dve različni gredi. Na prvo ilovnatno težko, in na drugo lahko peščeno. Na peščeni, ki je seveda tudi toplejša, je fižol rasteel bujnejše, je začetel in napravil kratke stroke, toda dozoreti ni mogel. Na ilovnati težji, murlejši in vlažnejši je tudi visoko pogonal, tako da sem mu moral nasaditi za oporo suho vejico, kakor grahu. Ampak pokazal ni nobenega cvetja. Ta vrsta fižola ni za naše kraje in tudi nima praktične vrednosti, ker je bolj primeren za industrijske izdelke, kakor pa za vsakdanjo domačo hrano. Sejal ga ne bom več. A. K.

— Češkoslovaški kapital puškarni v Kranju. »Prager Presse« doznava, da namerava češkoslovaška tvornica orožja v Brnu sodelovati pri puškarni v Kranju, ki se je doslej bavila samo z izdelovanjem lovskega orožja. Omenjena puškarna naj bi se povečala in izdelovala tudi vojno orožje. To bi bila prva jugoslovanska tvornica te vrste.

ampak dela prav posebno škodo državnim fižancam, oziroma državnim blagajni, ki bi mogla od pravičnega povziranja stanarinc dobivati mnogo višje davke, občine in drugi zastopi pa na dokladih.

11.) Ker je strašilo, ki ga širijo brezvestni — po krivici zaščiteni najemniki, češ, da bo po odpravi tega zakona takoj na stotisoče strank (najemnikov) vrženih na cesto, za vsakega resnega človeka naravnost smešna fraza, ampak bodo v ogromni večini ostali vsi najemniki v dosedanjih stanovanjih, samo da se bodo z gospodarjem pametno pogodili in priznali, da je pač on gospodar, oni pa najemniki, razen tistih seveda, ki so se po krivici zaščiteni obnašali kakor bi bili oni gospodarji, gospodarji pa njih hlapi — in ker pridejo nasprotno potem mnoge stranke v njim primerne stanovanja, druge pa, ki jim dosedanja po številu oseb ne pripadajo, v manjša.

12.) Ker je tisto boljševisko žuganje z eventualno revolucijo ravno tako prazno in smešno, zraven pa za vladu v tako eminentno agrarni državi naravnost razžalljivo, ako ima še kaj samozavesti; pač pa, ker je pri nadaljnji stagnaciji vsega stavbenega gibanja pričakovati nevarne brezposelnosti in ker bi še nadaljnjo tako brezsmotno postopanje ministrstva za socialno politiko in celotne vlade državo končno moglo res dovesti do anarhije, kar bi bilo popolnoma v nasprotju s programom reda in zakona, ki ga je sedanja vlada proglasila, zahteva Pokrajinska zveza društev hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani:

1.) da se z dnem 31. decembra tek. leta nesrečni stanovanjski zakon in še nesrečnejši pravilnik nikakor več ne podaljša.

2.) da z njim vred istočasno prenehajo vse dosedanje stanovanjske oblasti, ki so bile samo nepotrebno breme,

3.) da se za nekako varstvo pred eventualnimi krivicami poverijo okrajnim glavarstvom kot prvi in velikim županstvom kot drugi inštanci, v obeh slučajih s sodelovanjem po pet neoporečnih hišnih posestnikov, ki si jih izbirajo izmed onih, ki jih predlagajo dotične organizacije hišnih posestnikov in, ki presojajo cene, oziroma poviške najemnin po kupni moči sedanje krone v primeru s kupno močjo pred vojno.

Posebej še poudarjamo, da bi bili s podaljšanjem stanovanjskega zakona zopet zaščiteni kakor do zdaj vsi gmotno dobro stoječi stanovi in bi še dalje počivala stavbena podjetnost in naraščala brezposelnost.

Stanovanjsko bedo v mestih posebno pomnožuje beg kmetskega prebivalstva v mesta, kar zelo povzroča hudo pomanjkanje delavcev na kmetih.

Pokrajinska zveza društev hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani.

2150-r

Sokol

Prednjački zbor Sokola I. naznanja, da se vrši časna redna telovadba v šolski telovadnici na Ledini. V ponedeljek in sredo: moška deca od pol 18. do tričetrt na 19., moški naraščaj od 19. do pol 21., članstvo od pol 21. do 22. V torek in četrtek: ženska deca od 18. do 19., ženski naraščaj od 19. do 20., članice od 20. do 21. ure.

Ljubljanski Sokol sporoča, da telovadijo oddelki do nadaljnjega po sledečem redu: člani: v ponedeljek, sredo in petek od 8. do 9. ure zvečer; članice: v torek in soboto od 7. do 8. ure zvečer; moški naraščaj: v ponedeljek in petek od 6. do pol 8. ure zvečer; ženski naraščaj: v torek in soboto od 6. do 7. ure zvečer; moška deca: v ponedeljek in petek od 5. do 6. ure popoldne; ženska deca: v torek in soboto od 5. do 6. ure popoldne. Članstvo ponovno opozarjamo na telovadno obveznost do izpolnitve 26. leta starosti. Podrobnosti o tem so v knjigi: Organizacija Jugoslov. Sokol. Saveza, ki se prodaja po 40 Din v društveni pisarni v Narodnem domu.

Ljubljanski Sokol priredi v soboto dne 29. novembra 1924. ob 8. uri zvečer v društveni telovadnici v Narodnem domu telovadno akademijo kot Savezni dan.

Sokolsko društvo na Polzeli uljudno naznanja cenj. občinstvu in bratskim društvom, da je primorano svojo namero za prireditel tel. akademije na dan 5. t. m. za nedoločen čas odgoditi radi trenutno nastalih nepričakovanih zaprek. Odbor.

Sport

DANAŠNJE PRIREDITVE V LJUBLJANI.

Nogomet. Danes se nadaljuje tekme. V I. razredu igra ob 10.30 dop. na igrišču Ilirije S. K. Cella in Hermes, ob 16. uri na igrišču Primorja Jadran in Primorje. V II. razredu nastopita ob 10. uri na igrišču Primorja Slavija in Svoboda. Rezervi Primorja in Jadrana igra ob 14.30. V slučaju ugodnega vremena igrajo končno juniorji Ilirije ob 9. uri proti S. K. Krakovo. — Protivniki v I. razredu so si precej enako močni, vendar imata po formi na papirju Hermes in Jadran nekoliko več izgleda za zmago izid. V obeh tekmah je pričakovati odprte, zelo zanimive borbe. — Tudi izid srečanja Slavija : Svoboda je negotov. Oba kluba sta pravkar prebolela notranjo krizo in sta morala postaviti v moštvo mnogo novih igralcev. Rezerva Primorja bo predvidoma dosegla nad Jadranovo rezervo sigurno zmago in ena ko tudi juniorji Ilirije nad Krakovom. — Ilirija absolvirala svojo prvenstveno tekmo v Mariboru, kjer ima za protivnika S. S. K. Maribor.

Hazena. Ob 11. uri dop. se vrši na prostoru Atene ob Tivolskem drevoredu prvenstvena tekma med družinama Atene in Hermes. Izid tekme je odločilne važnosti za placiranje na 2. in 3. mesto, medtem ko je 1. mesto že sigurno Iliriji. Atena, ki velja tekmat za močnejšo družino, naleti v Hermesu na vztrajne nasprotnice, ki bodo storile vse, da dosežejo čim častnejši rezultat. — Ob 14. uri igra na igrišču Ilirije proti ilirijanski hazeni Viktoriji iz Zagreba. Z ozirom na visoko stopnjo hazene v Zagrebu bo prireditel zanimivo merilo za kvaliteto naše hazene, ki je zadnje čase precej stagnirala.

Vremensko poročilo

Ljubljana, 4. oktobra 1924

Ljubljana 306 nad morjem

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10	Padavine mm
Ljubljana .	7.	768.5	11.4	vzhod	oblačno	2.7
Ljubljana .	14.	768.6	18.6	jugo vzhod	večin. obl.	—
Ljubljana .	21.	768.7	13.4	"	oblačno	—
Zagreb . .	7.	767.4	12.0	brezvetra	več. jasno	4.0
Beograd . .	7.	768.9	10.0	jugo vzhod	jasno	4.0
Dunaj . . .	7.					—
Praga . . .	7.	764.1	6.0	jug	"	9.0
Inomoč . .	7.					—

V Ljubljani barometer višja temper. višja

Solnce vzhaja ob 6.4, zahaja ob 17.10

Kakor se je pričakovalo, se je koncem prejšnjega tedna višok zračni tlak raztegnil od Španije preko srednje Evrope in prinesel jasno, lepo toplo vreme. Toda pomikal se je ta maksimum zračnega tlaka severneje od nas, tako da nas ni dosegla njegova blagodat razen v prav neznačni meri. Vrh tega je ostal nad južno Evropo, osebno nad vzhodnim delom precej nizkega zračni tlak in ta situacija je povzročila pri nas vzhodne vetrove, ki so prinesli zelo hladen zrak iz severovzhodne Evrope. Pokazala se je jesen v neprijetni hladni obliki, kakor je pač običajno v našem oktobru.

Vremenska situacija pa se je še poslabšala, ko je do nas dopotovala nova depresija od Anglije sem in nas zalozila

na novo z deževnimi dnevi. Zračni tlak se je koncem tedna hitro zopet dvignil, toda še vedno ni videti vreme stanovitno. Enako hladno vreme je zavladalo pretekli dni tudi po ostali Evropi, združeno povečini z deževjem. Le južnejši kraji imajo zopet toplejše dni.

Dunajsko vremensko poročilo. Vreme se je hitro izboljšalo. Sinoči je ponekod v donavski nižavi še vedno deževalo. Davi je bilo splošno jasno, z meglo v dolinah. V severnih alpskih dolinah južno vreme. — Vremenska napoved za nedeljo: Jesensko lepo vreme, jasno, ponekod jutranja megla, zjutraj hladno, podnevi milo.

Zdravnik

dr. Vilko Marin
zopet dnevno ordinira od 1/2 10. do 12. ure in od 2. do 4. ure popoldne v Mariboru, Razlagova ulica 15.
Telefon 205. 4964/a

Vsem,

ki hočejo dobro kavo piti, priporočamo izvrstno našo pravo domačo 1848-a Kolinsko oikorijo.

Najboljši, najcenejši šivalni stroji

EXCELLA

za rodbinsko, čevljarstvo in krojaško obrt (desetletno jamstvo. V slučaju poprave pridem na dom).

Oglejte si zalogo pri **M. R. Plevel** v Preski pri Medvodah.

Potrji od globoke žalosti javljamo sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naša preljuba soproga, odnosno mati, stara mati, sestra, tašča, gospa

Ana Ambrožič, roj. Križaj

danes, dne 3. oktobra ob 1 1/2 uri v 60. letu svojega življenja, po težki, dolgi bolezni, previdena s svetotajstvi, mirno v Gospodu zaspala. Pokopali jo bomo jutri, dne 4. oktobra ob 5. uri popoldne na domačem pokopališču.

Nepozabno pokojnico priporočamo v blag spomin.

Slavina, dne 3. oktobra 1924.

Jože Ambrožič, soprog. — Dr. Frane Ambrožič, zdravnik; Jože Ambrožič, vojak; Ivo Ambrožič, stud. med., sinovi. — Pepca Jenčič, Mara Moravec, Ana Demšar, hčere. — Anton Jenčič, revident državne železnice; Jakob Moravec, orožniški narednik; Jakob Demšar, posestnik, zetje.

Javljamo prefužno vest, da
je danes preminul naš druž-
benik, gospod

Rado Medič

trgovec z lesom in posestnik.

Zvestemu prijatelju ohr-
nimo časten spomin!

Ljubljana, dne 4. oktobra 1924.

„Arbor“

lesna trgovska in industrijska d. d.

5070/a

Naš zvesti prijatelj in družbenik,
gospod

Rado Medič

trgovec z lesom in posestnik

je danes preminul.

Vse, ki so ga poznali, prosimo,
da mu ohranijo, kakor mi, časten
spomin.

V Ljubljani, dne 4. oktobra 1924.

Tvrdba

Jos. LORENZI nasl.

5069a

Trboveljska premogokopna družba
naznanja, da je njen velezaslužni rav-
natelj rudnika v Zagorju, gospod

inženjer

Franc Heutmann

v Gradcu nenadoma preminul.

Pogreb blagopokojnika bo v pone-
deljek, dne 6. oktobra ob 10. uri dop. iz
farne cerkve v Trbovljah na ondotno
pokopališče.

Blagega pokojnika ohranimo v traj-
nem spominu!

5063/a

Trboveljska premogokopna družba.

Okrajna hranilnica in poso-
jilnica v Škofji Loki naznanja
žalostno vest, da je njen dolgo-
letni član in predsednik nad-
zorstva, gospod

Ervin Burdych

posestnik in lekarnar v Škofji Loki

danes umrl.

Blag mu spomin in naj v miru
počiva!

V Škofji Loki, dne 3. oktobra 1924.

Načelstvo.

5047a